

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO**

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

**POROČILO O OPRAVLJENIH JAVNIH POSVETIH NA TEMO
»SOBIVANJE LJUDI IN DIVJADI«
V POSAMEZNIH LOVSKO UPRAVLJAVSKIH OBMOČJIH**

Ljubljana, februar 2017

KAZALO VSEBINE

1.	UVOD	5
2.	SPLOŠNO O JAVNIH POSVETIH	7
3.	JAVNI POSVETI PO LUO	9
3.1	Slovensko goriško LUO in Ptujsko-Ormoško LUO	10
3.2	Posavsko LUO	12
3.3	Pohorsko LUO	13
3.4	Kočevsko-Belokranjsko LUO	14
3.5	Gorenjsko LUO	16
3.6	Pomursko LUO	17
3.7	Notranjsko LUO	19
3.8.	Primorsko LUO	20
3.9	Triglavsko LUO	22
3.10	Kamniško-Savinjsko LUO	23
3.11	Zahodno visoko kraško LUO	24
3.12	Zasavsko LUO	26
3.13	Savinjsko-Kozjansko LUO	27
3.14	Novomeško LUO	28
4.	REZULTATI ANKETE	30
5.	ZAKLJUČKI	36
5.1.	Lovstvo	36
5.2.	Gozdarstvo	41
5.3.	Kmetijstvo	42
5.4.	Okolje	43
5.5.	Ozaveščanje ter ciljno izobraževanje vseh deležnikov	44
6.	PRILOGE	45
	Priloga 1: Podatkih o škodah od divjadi po LUO v petletnem obdobju:	45
	Priloga 2: Vzorec ankete	53
	Priloga 3: Ankete po LUO s komentarji nekaterih izpolnjevalcev anket na zastavljena vprašanja	55

SEZNAM UPORABLJENIH OKRAJŠAV

ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
KGZS	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije
LI	Lovska inšpekcija
LPN	Lovišče s posebnim namenom
LPN Kočevsko	LPN Medved, LPN Snežnik Kočevska Reka in LPN Žitna gora
LUO	Lovsko upravljavsko območje
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
OE	Območna enota
OKGP	Odbor za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Državnega zbora Republike Slovenije
OZUL	Območno združenje upravljavcev lovišč
RS	Republika Slovenija
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TNP	Triglavski narodni park
ZDLov	Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08 in 46/14 – ZON-C)
ZG	Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16)
ZGS	Zavod za gozdove Slovenije
ZOro-1	Zakon o orožju (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo in 85/09)
ZRSVN	Zavod Republike Slovenije za varstvo narave

1. UVOD

Vrstna in populacijska pestrost avtohtonih prosto živečih živali, pestrost njihovega genetskega fonda in njihovega življenjskega okolja so izjemne vrednote in pomembno naravno bogastvo Republike Slovenije. Prosto živeče živali so javna dobrina in last države, zato je ohranitev avtohtonih vrst prosto živečih živali in njihovega naravnega okolja naloga in dolžnost države, kot tudi v javnem interesu. Pri tem sta populacija vsake vrste prosto živeče živali in njen življenjski prostor neločljivo povezana, zato mora biti njuno obravnavanje celovito in povezano v celost ukrepov.

Življenjski prostor določene vrste divjadi v krajini ni določen s potencialno možnostjo populacijske razširjenosti te vrste v krajini, temveč z razpoložljivim prostorom v krajini, glede na prostorsko strukturiranost naravnih in antropogenih elementov, torej z zmožnostjo ekološke niše posamezne vrste v interakciji z ostalimi vrstami in okoljem. Skrb za naravno ravnovesje, biotsko raznovrstnost in ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti se torej izvaja in presoja v krajini za določeno vrsto divjadi v interakciji z ostalimi vrstami kot povezano celoto v okviru možnega in omejenega življenjskega prostora. Znanstvena spoznanja s področja upravljanja z naravnimi viri in varstva okolja vedno bolj poudarjajo pomen aktivnega varstva divjadi in ostalih prosto živečih živali, kjer s kontroliranimi in nadzorovanimi posegi v populacije vseh prosto živečih živali dosegamo neprimerno boljše rezultate ohranjanja stabilnih populacij vseh prosto živečih živali kot zgolj s pasivnim varstvom, ki zagovarja princip popolnega konservatorstva oziroma naravnega razvoja populacije vseh prosto živečih živali na omejenem prostoru. Navedeno velja tako za divjad kot za zavarovane prosto živeče živalske vrste. Dejstvo je, da so naravni habitati divjadi zaradi človekovega vpliva večinoma spremenjeni do take mere, da pasivno varstvo ne more prispevati k ohranjanju posamezne vrste in ekosistema kot celote. V kulturni krajini zaradi okrnitve naravnih samoregulacijskih mehanizmov, s katerimi naravni ekosistemi vzdržujejo naravno dinamično ravnovesje med svojimi sestavnimi deli in okoljem, ti ne morejo več zadovoljivo opravljati svoje funkcije naravnih regulatorjev. Republika Slovenija se je zato v skrbi za biotsko raznovrstnost in trajnostni razvoj krajine v širšem smislu ter z namenom trajnostnega upravljanja z divjadjo in gozdom kot enotnim ekosistemom, odločila za politiko aktivnega varstva divjadi in tudi nekaterih zavarovanih živalskih vrst (rjavi medved in volk). Med divjad sodijo srna, navadni jelen, damjak, muflon, gams, alpski kozorog, divji prašič, lisica, šakal, jazbec, kuna zlatica, kuna belica, alpski svizec, pižmovka, poljski zajec, fazan, poljska jerebica, raca mlakarica, šoja, sraka, siva vrana in nutrija, rakunasti pes in navadni polh.

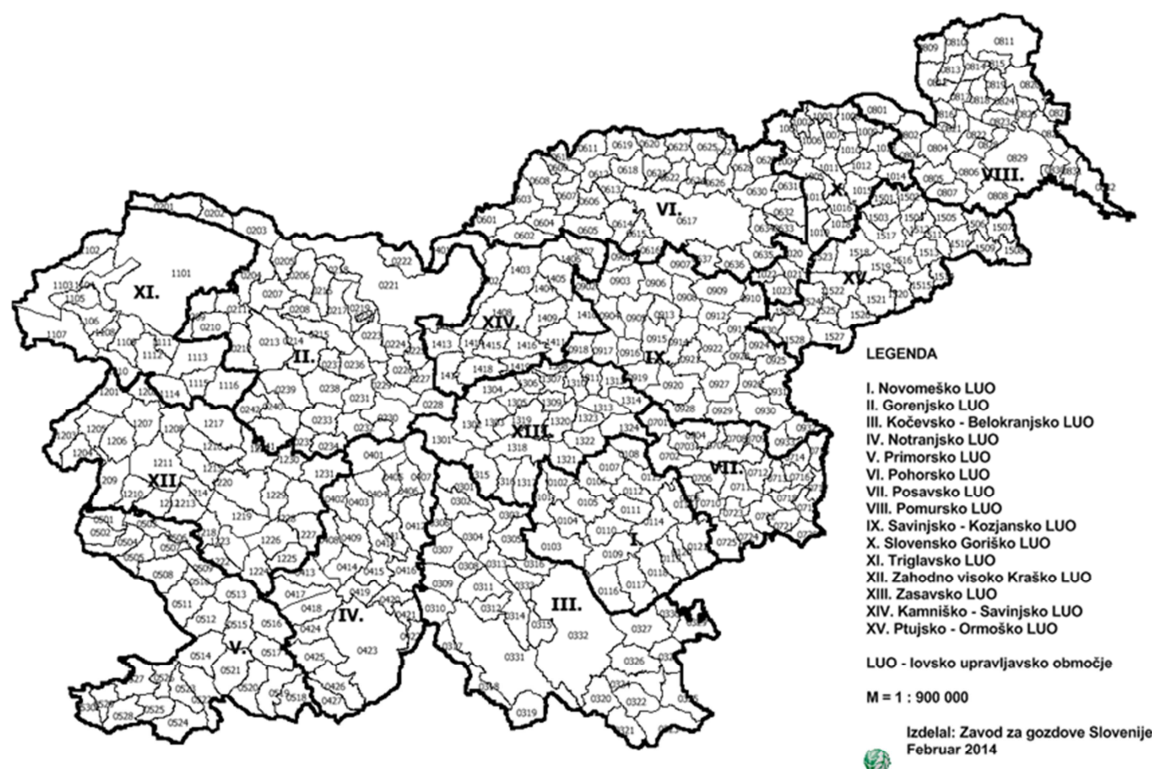
Na podlagi navedenega se v Republiki Sloveniji z divjadjo upravlja v 15 LUO, v katerih je 411 lovišč in 12 LPN (10 LPN upravlja ZGS, 1 LPN upravlja TNP in 1 LPN upravlja Javni gospodarski zavod Protokolarne storitve Republike Slovenije). Za 411 lovišč je država leta 2009, za obdobje 20 let, podelila lovskim družinam koncesije za trajnostno gospodarjenje z divjadjo. Minimalna površina lovišča je 2.000 ha lovne površine.

Za trajnostno upravljanje in gospodarjenje z divjadjo se izdeluje 10 letne dolgoročni načrte lovsko upravljavskega območja in letne načrte lovsko upravljavskega območja, v katerih se za posamezno vrsto načrtuje odvzem iz populacije ter potrebna biomeliorativna dela za izboljševanje življenjskega okolja divjadi. Načrte v sodelovanju z vsemi deležniki pripravlja ZGS, potrjuje pa jih minister, pristojen za lovstvo.

Na podlagi zgoraj navedenega so bili posveti organizirani v okviru aktivnosti, ki jih izvaja MKGP kot svojo nalogo v okviru rednih dejavnosti upravljanja z gozdom in populacijami prosto živečih živali. Dodatno navedenemu izhajala izvedba posvetov iz zadolžitev, ki jih je MKGP in MOP naložil OKGP na svoji 48. nujni seji, ki je potekala 8. 12. 2016, in sicer je OKGP sprejel sledeče sklepe:

1. OKGP se je seznanil s stanjem škode po divjadi in zvereh v kmetijstvu.

2. OKGP poziva MKGP in MOP, da do konca meseca januarja 2017 v sodelovanju z ZGS, lovskimi organizacijami, OE ZRSVN, OE KGZS, lokalnimi skupnostmi, civilnimi iniciativami, kmeti in drugimi zainteresiranimi deležniki, katerih dejavnost je povezana z divjadjo in kmetijstvom, organizirata javne posvete v zvezi z upravljanjem z divjadjo ter ugotavljanjem škode, ki jo te povzročajo in izplačevanjem odškodnin.
3. MKPG OKGP do konca februarja 2017 poroča o zaključkih posvetov.

Slika1: Karta lovišč po LUO v Republiki Sloveniji (vir: ZGS)

Namen posvetov je bila izmenjava mnenj med različnimi deležniki in zainteresirano javnostjo ter ministrstvi, ki usmerjata upravljanje z gozdom in prosto živečimi živalmi.

2. SPLOŠNO O JAVNIH POSVETIH

Krajevno pristojne za načrtovanje upravljanja z divjadjo in gospodarjenje z gozdovi so OE ZGS. Glede na navedeno sodijo LUO pod sledeče OE ZGS:

- Tolmin (Triglavsko LUO in Zahodno visoko kraško LUO);
- Kranj in Bled (Gorenjsko LUO);
- Ljubljana (Zasavsko LUO);
- Postojna (Notranjsko LUO);
- Kočevje (Kočevsko-Belokranjsko LUO);
- Novo mesto (Novomeško LUO);
- Brežice (Posavsko LUO);
- Celje (Savinjsko-Kozjansko LUO);
- Nazarje (Kamniško-Savinjsko LUO);
- Slovenj Gradec (Pohorsko LUO);
- Maribor (Slovensko goriško LUO in Ptujsko-Ormoško LUO);
- Murska Sobota (Pomursko LUO);
- Sežana (Primorsko LUO).

Javni posveti so bili organizirani na sledečih lokacijah:

OE ZGS (LUO)	DATUM	URA	LOKACIJA
OE Maribor (Slovensko goriško LUO in Ptujsko-Ormoško LUO)	18. 1.	14.00	Lovska zveza Maribor, Tržaška cesta 65, 2000 Maribor
OE Brežice (Posavsko LUO)	19. 1.	14.00	Upravna enota Brežice, Cesta prvih borcev 24a, 8250 Brežice
OE Slovenj Gradec (Pohorsko LUO)	24. 1.	14.00	Poslovni center Lopen, Šolska cesta 55, 2382 Mislinja
OE Kočevje (Kočevsko-Belokranjsko LUO)	25. 1.	14.00	ZGS, OE Kočevje, Rožna ulica 39, 1330 Kočevje
OE Kranj ali OE Bled (Gorenjsko LUO)	26. 1.	10.00	Kulturno-gasilski dom, Blejska Dobrava 44, 4273 Blejska Dobrava
OE Murska Sobota (Pomursko LUO)	31. 1.	14.00	Grad Beltinci, Ravenska c. 8, 9231 Beltinci
OE Postojna (Notranjsko LUO)	2. 2.	14.00	ZGS, OE Postojna, Vojkova 9, 6230 Postojna
OE Sežana (Primorsko LUO)	7. 2.	14.00	Vaški dom Hrpelje, Na Gorici 2 a, 6240 Kozina
OE Tolmin (Triglavsko LUO)	9. 2.	14.00	ZGS, OE Tolmin, Tumov drevored 17, 5220 Tolmin
OE Nazarje (Kamniško-Savinjsko LUO)	13. 2.	14.00	Kulturni dom v Nazarjah, Savinjska cesta 2, 3331 Nazarje
OE Tolmin (Zahodno visoko kraško LUO)	14. 2.	14.00	ZGS, KE Idrija, Trg sv. Ahacija 2, 5280 Idrija
OE Ljubljana (Zasavsko LUO)	16. 2.	14.00	Občina Litija, Jerebova ulica 14, 1270 Litija
OE Celje (Savinjsko-Kozjansko LUO)	20. 2.	14.00	Savinjsko-Kozjanska ZLD, Cankarjeva 6, 3000 Celje
OE Novo mesto (Novomeško LUO)	21. 2.	14.00	ZGS, OE Novo mesto, Gubčeva 15, 8000 Novo mesto

Preglednica 1: Lokacije in termini javnih posvetov po OE ZGS

Posveti so bili javni in se jih je lahko udeležil vsakdo. Vabljeni so bili predstavniki sledečih organizacij po sklopih:

- a) KMETIJSTVO
OE KGZS, lokalne civilne iniciative, Sindikat kmetov Slovenije, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, društva živinorejcev;
- b) GOZDARSTVO
Zveza lastnikov gozdov s svojimi lokalnimi društvi, Slovenski državni gozdovi, Združenje večjih gozdnih posesti;
- c) LOVSTVO
Predstavnik OZUL, Lovska zveza Slovenije, Lovska inšpekcija, predstavniki LPN, tam kjer so v LUO, predstavniki treh lovskih družin v LUO, ki imajo največ izkušenj s škodami od divjadi;
- d) OKOLJE
MOP, OE ZRSVN;
- e) LOKALNA SKUPNOST
Občine, Skupnost občin Slovenije, Združenje občin Slovenije, Združenje mestnih občin Slovenije;

f) DRUŠTVA ZA ZAŠČITO IN PRAVICE ŽIVALI

Društvo za osvoboditev živali in njihove pravice, Društvo za zaščito živali Ljubljana, Društvo proti mučenju živali Trbovlje;

g) ZGS

Vodja OE ZGS, načrtovalec upravljanja z divjadjo, načrtovalec gospodarjenja z gozdovi, člani sveta OE ZGS;

h) NEVLADNE ORGANIZACIJE

Pravno-informacijski center nevladnih organizacij, Dinaricum, Alpe Adria Green, DONDES, Umanotera.

Vsi javni posveti so imeli sledeče točke dnevnega reda:

1. uvodni nagovor (predstavnik MKGP in vodja OE ZGS);
2. predstavitev upravljanja z divjadjo (načrtovalec upravljanja z divjadjo na OE ZGS);
3. predstavitev gospodarjenja z gozdovi (načrtovalec gospodarjenja z gozdovi na OE ZGS);
4. predstavitev poteka sprejemanja letnega načrta za LUO (vodja OE ZGS ali predsednik sveta OE ZGS ali načrtovalec upravljanja z divjadjo na OE ZGS);
5. predstavitev vloge upravljavcev lovišč kot koncesionarjev ter sistema uveljavljanja škode od divjadi in preprečevanja škod od divjadi (predstavnik MKGP);
6. javna razprava.

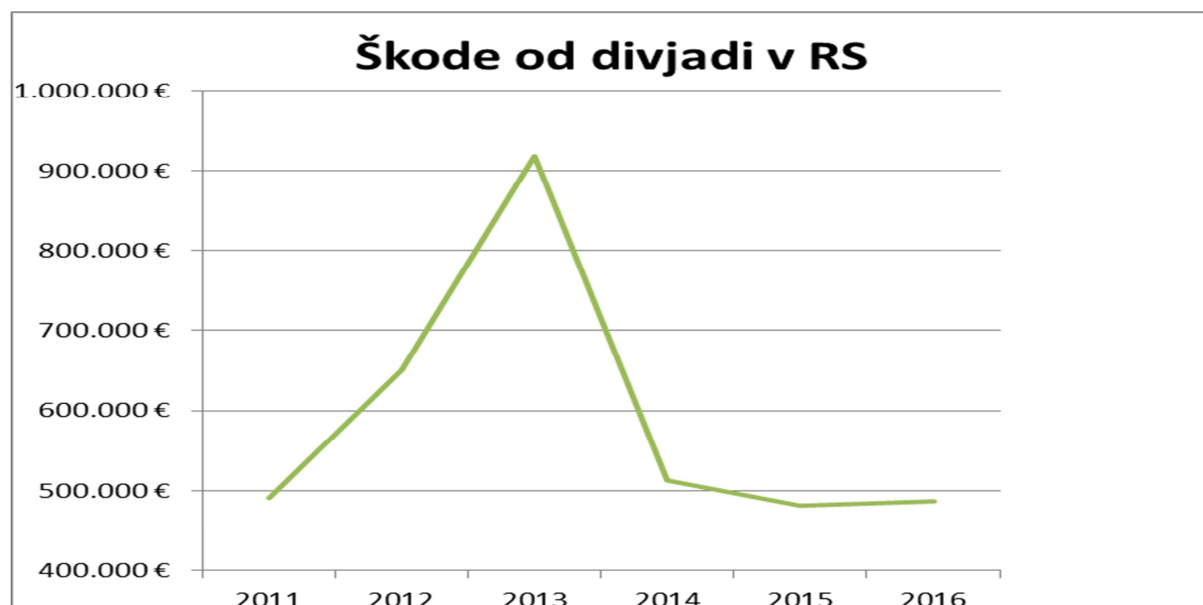
Pri predstavitvi upravljanja z divjadjo v LUO so bili podani poudarki na opisu LUO, glavnih vrstah divjadi, podatkih o populaciji posamezne vrste, ukrepih v življenjskem okolju in škodah od divjadi. Predstavitev gospodarjenja z gozdovi je vsebovala položaj gozdno gospodarskega območja v Sloveniji in prekrivanja z LUO, družbeno-ekonomske razmere, razmere za gospodarjenje z gozdovi, opis stanja in razvoja gozdov ter opredelitve temeljnih problemov pri gospodarjenju z gozdovi. Predstavitev poteka sprejemanja letnega lovsko upravljaljskega načrta je potekala po določilih Pravilnika o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/10). V predstavitvi vloge upravljavcev lovišč kot koncesionarjev in nosilcev trajnostnega gospodarjenja z divjadjo v lovišču ter sistema ocenjevanja in uveljavljanja škode od divjadi ter preprečevanja škod od divjadi, je bil podan poudarek na nalogah upravljavcev lovišč, odgovornosti za škode od in na divjadi, preprečevanju škod od divjadi in postopku ocenjevanja škod od divjadi.

Na prvem javnem posvetu za Pohorsko LUO je bila na željo KGZS prvič podana tudi predstavitev KGZS, ki je nato imela svoje predstavitve tudi na dnevnem redu v ostalih LUO. Na območjih, kjer je bila izpostavljena problematika in škode od zavarovanih prosto živečih živalskih vrst, predvsem volka in rjavega medveda, je bila na dnevnem redu tudi predstavitev upravljanja z veliki zvermi, in sicer v Kočevsko-Belokranjskem LUO, Gorenjskem LUO, Notranjskem LUO, Primorskem LUO in Zahodno visoko kraškem LUO. Predstavitev je izvedel predstavnik MOP. Na javnem posvetu za Kočevsko-Belokranjsko LUO in Notranjsko LUO je vodja Sektorja za strokovne zadeve na ZGS podal še predstavitev pregleda stanja gozdnega mladja ob popisu objedenosti od divjadi za leti 2010 in 2014.

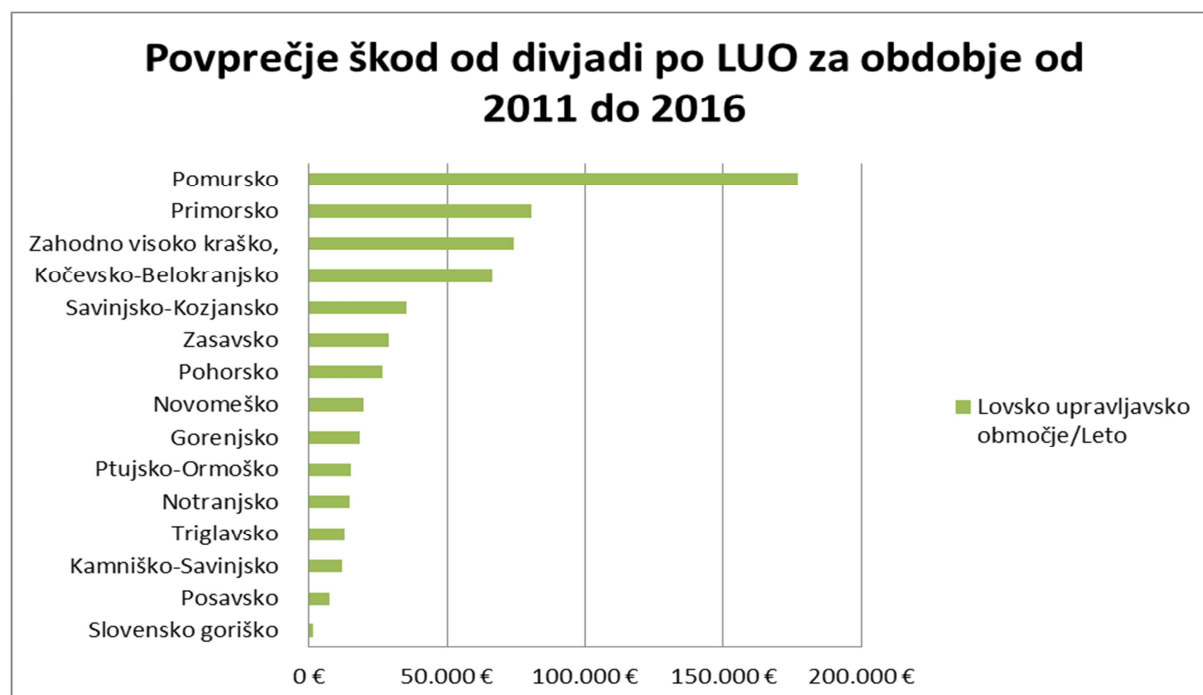
Po uvodnih predstavitvah je bila odprta javna razprava, na kateri so lahko vsi udeleženci brez kakršnegakoli omejevanja podali svoja mnenja in predloge. O poteku vsakega javnega posveta se je vodil tudi zapisnik in med udeležence je bila razdeljen anketni vprašalnik, s katerega je razvidna struktura udeležencev, njihovo zadovoljstvo s posveti in njihove dosedanje izkušnje z ocenjevanjem škode od divjadi in zavarovanih vrst.

3. JAVNI POSVETI PO LUO

Glede na to, v kakšnem vrstnem redu so potekali javni posveti, so podane tudi posamezne informacije o posvetih. Podatkih o škodah od divjadi po LUO v petletnem obdobju so v prilogi 1 tega poročila. V grafu so podane vse izplačane škode od divjadi na lovnih in nelovnih površinah v Republiki Sloveniji v zadnjem petletnem obdobju. Ovrednotene so tudi škode, ki so bile povrnjene v materialu (vrednost v evrih) in z delom lovcev (5 €/ura).

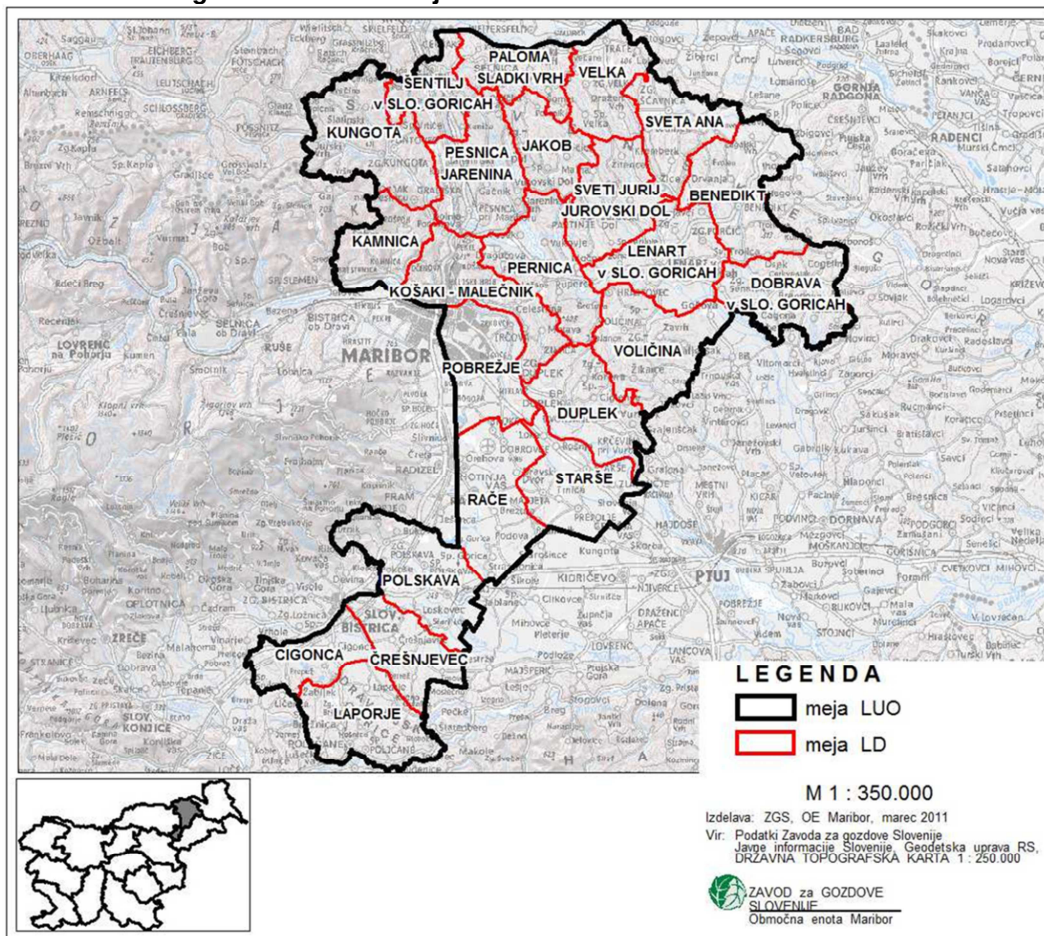

Graf 1: Izplačane odškodnine za prijavljene škode od divjadi v Republiki Sloveniji za obdobje 2011 do 2016 (vir: ZGS in LZS)

Graf 2: Povprečje škod od divjadi po LUO za obdobje od 2011 do 2016 (vir: ZGS in LZS)

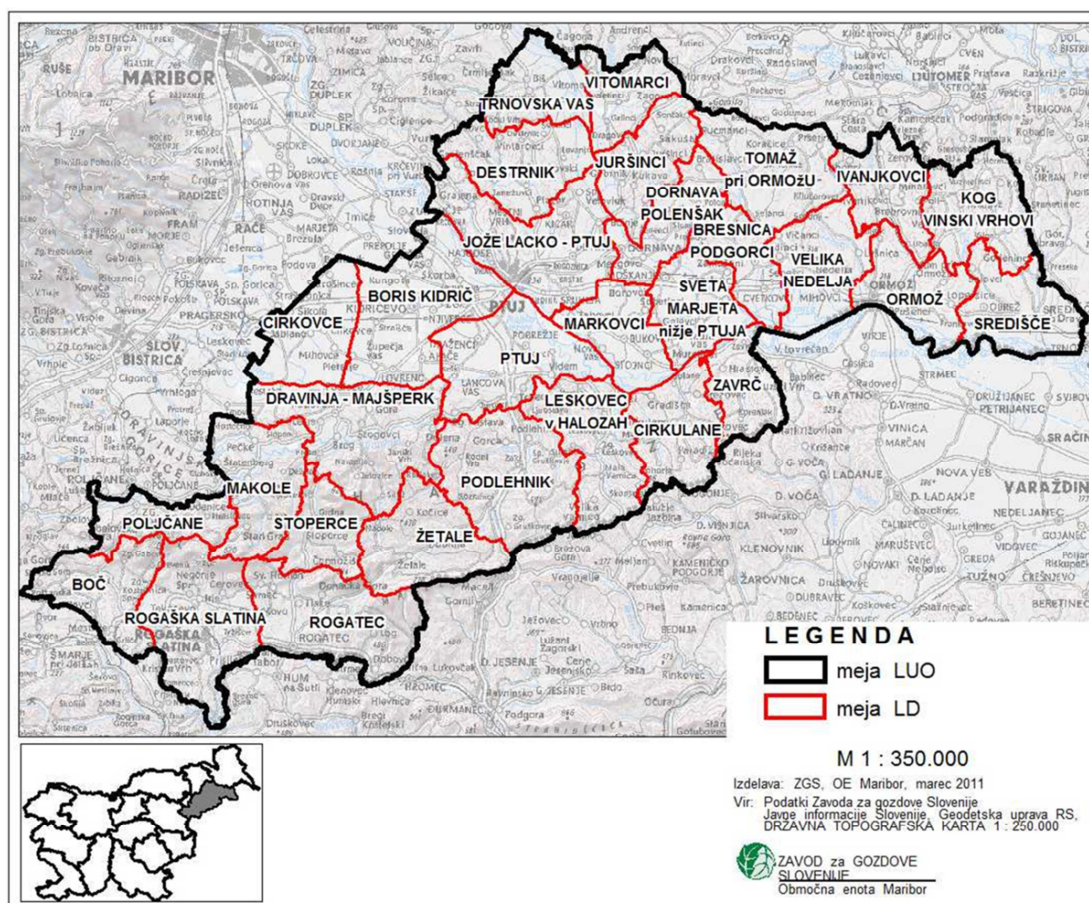
3.1 Slovensko goriško LUO in Ptujsko-Ormoško LUO

Slika2: Karta lovišč v Slovensko goriškem LUO (vir: ZGS)

SLOVENSKO GORIŠKO LUO		
Število lovišč	23	
Površina LUO (ha)	72.965	
Lovne površine (ha)	65.781	
Delež gozda (%)	27,9	
Glavne vrste divjadi	srnjad, lisica, siva vrana	
Velike zveri	/	
PTUJSKO-ORMOŠKO LUO		
Število lovišč	30	
Površina LUO (ha)	103.990	
Lovne površine (ha)	96.061	
Delež gozda (%)	34,8	
Glavne vrste divjadi	srnjad, divji prašič, muflon, siva vrana	
Velike zveri	/	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	41
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda (%)	17
	Delež predstavnikov lovskih organizacij (%)	49

Preglednica 2: Osnovni podatki o Slovensko goriškem LUO in Ptujsko-Ormoškem LUO ter udeležbi na javnem posvetu

Slika3: Karta lovišč v Ptujsko-Ormoškem LUO (vir: ZGS)

V Mariboru je bil skupni posvet za dve LUO, saj je v obeh LUO krajevno pristojen za načrtovanje upravljanja z divjadjo ZGS, OE Maribor. Prav tako oba LUO izstopata po majhnem številu škod od divjadi, saj sta obe vrsti divjadi (divji prašič in jelenjad) zelo redko prisotni na tem območju. V obeh LUO je glavna vrsta divjadi srnjad, velike zveri pa niso prisotne.

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeće:

- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah;
- izpostavljene so bile škode od srnjadi v vinogradih in sivih vranah na koruzi (sive vrane delajo največje škode izven lovne dobe);
- lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč si želijo več vpliva na načrtovanje, in sicer že v fazi oblikovanja osnutka letnega lovsko upravljalvskega načrta;
- izginjanje male poljske divjadi;
- pomanjkanje remiz zaradi kmetijskih ukrepov krčenja zaraščenih površin;
- upravljavci lovišč zelo težko pridejo do kmetijskih površin, katere bi lahko uporabili za remize;
- ni zakonsko predpisanega roka za izplačilo odškodnine;
- težavno upravljanje z divjadjo na območjih ob meji države, zaradi postavljenih tehničnih ovir;
- po zaslugi kmetijstva in varne uporabe pesticidov je prišlo do izboljšanja stanja vodotokov npr. vračata se vidra in bober
- največ konfliktov pri ocenjevanju škod od divjadi izhaja iz neprimerne komunikacije med upravljavcem lovišča in oškodovancem;
- problematika vožnje v naravnem okolju (predvsem avtomobili, motorji);
- polovica koncesijske dajatve, ki jo prejme država in se izgubi v integralnem proračunu je treba vrniti nazaj v lovišča, tudi kot poplačilo odškodnin za škode.

3.2 Posavsko LUO

Slika4: Karta lovišč v Posavskem LUO (vir: ZGS)

Število lovišč	25	
Površina LUO (ha)	82.844	
Lovne površine (ha)	76.510	
Delež gozda (%)	51,6	
Glavne vrste divjadi	srnjad, divji prašič, damjak	
Velike zveri	občasno rjavi medved	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	17
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda (%)	18
	Delež predstavnikov lovskih organizacij (%)	29

Preglednica 3: Osnovni podatki o Posavskem LUO in udeležbi na javnem posvetu

V Brežicah se je posveta udeležilo malo število vabljenih. Glavni vrsti divjadi sta v LUO srnjad in divji prašič, medtem ko se jelenjad pojavlja v manjšem številu. Škode od divjadi v zadnjem petletnem obdobju padajo, glavni povzročitelj škod je divji prašič. Tujerodne vrste divjadi (damjak) se nahajajo v zelo majhnem delu LUO in v splošnem z njimi ni težav. Na območju je v manjšem številu prisoten tudi rjavi medved. Največje škode od zavarovanih vrst prosto živečih živali povzroča poljska vrana (koruza) in veliki detel (fasade hiš).

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeče:

- pri srnjadi je veliko neevidentiranih izgub, zato se številčnost zmanjšuje;
- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah, tudi zaradi papirologije;
- cene izplačanih odškodnin so prenizke, saj se obračunavajo na podlagi statističnih cen iz preteklega leta;

- lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč si želijo več vpliva na načrtovanje;
- lovci si prav tako želijo več vpliva na načrtovanje;
- veliko bo treba narediti na boljši kontroli spuščanja psov v naravo;
- površine se zaraščajo in divjad prihaja direktno na njive;
- neavtohtona divjad (damjak) ne sodi v naravno okolje;
- sodelovanje med kmeti in lovci je zgledno, morebitne težave med njimi so pogosto osebne narave;
- po kazalcih objedenosti mladja po popisnih enotah je stanje v LUO prikazano kot zelo dobro, vendar pa lokalno prihaja do težav z objedanjem mladja;
- javna gozdarska služba naj beleži svoja opažanja glede objedanja mladja v gozdovih in to upošteva pri načrtovanju.

3.3 Pohorsko LUO

Slika5: Karta lovišč v Pohorskem LUO (vir: ZGS)

Število lovišč	36 lovišč + 1 LPN	
Površina LUO (ha)	165.189	
Lovne površine	155.888	
Delež gozda (%)	71	
Glavne vrste	srnjad, jelenjad, divji prašič	
Velike zveri	/	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	34
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda	44
	Delež predstavnikov lovskih organizacij	24

Preglednica 4: Osnovni podatki o Pohorskem LUO in udeležbi na javnem posvetu

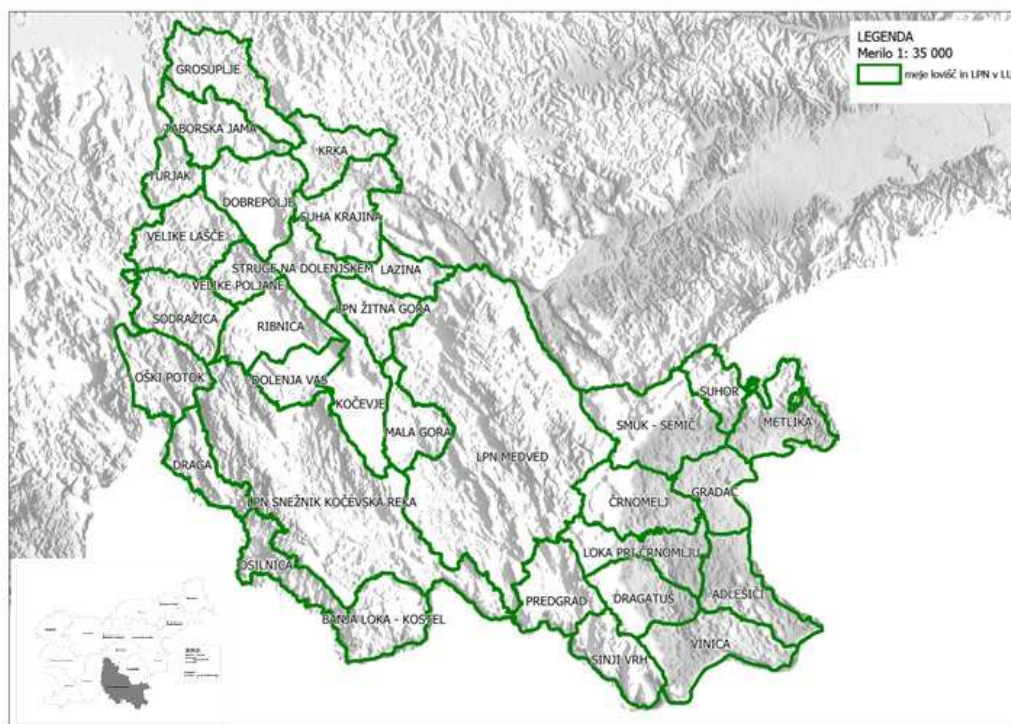
V Mislinji je potekal javni posvet za Pohorsko LUO. Poleg srnjadi je v tem LUO prisotna tudi jelenjad in divji prašič. Glede na zadnje petletno obdobje so se škode od divjadi vsako leto nekoliko zmanjševale

in so bile lansko leto najnižje v tem obdobju. Prav tako se je zmanjšala stopnja objedanja mladja s strani jelenjadi, čemur je verjetno pripomogel tudi povečan odvzem te vrste divjadi. Na tem območju ni velikih zveri.

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeče:

- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah;
- problematika vnašanja nemira v naravno okolje (vožnja v naravnem okolju – motorne sani, motokrosi, štirikolesniki, rekreacija, nabiranje gozdnih sadežev, ipd.);
- nerealno ocenjene škode od divjadi;
- številčnost jelenjadi bi bilo treba lokalno zmanjšati;
- nastajanje škod od jelenjadi v gozdu, predvsem v smrekovih drogovnjakih, kjer ima jelenjad zimovališča (vzhodni del LPN Pohorje in lovišče Ruše);
- država naj odkupi gozd na območjih zimovališč jelenjadi;
- ocenjevanje škod v gozdu je zelo težavno;
- škoda od jelenjadi bo dokler bo jelenjad, važno je, da je poškodovanost še sprejemljiva za oškodovanca;
- konflikt interesov, saj upravljavec lovišča škodo od divjadi oceni in izplača;
- roki za prijavo škode od divjadi so prekratki in neživljenjski;
- sprememba lovske zakonodaje, da bodo lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč lahko upravljali z divjadjo;
- cene izplačanih odškodnin so prenizke, saj se obračunavajo na podlagi statističnih cen iz preteklega leta;
- rok za pripravo na javno predstavitev letnega lovsko upravljavskega načrta je prekratek (en teden od objave načrta na spletni strani ZGS);
- lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč si želijo več vpliva na načrtovanje.

3.4 Kočevsko-Belokranjsko LUO

Slika6: Karta lovišč v Kočevsko-Belokranjskem LUO (vir: ZGS)

Število lovišč	30 lovišč + 3 LPN	
Površina LUO (ha)	209.258	
Lovne površine (ha)	203.063	
Delež gozda (%)	74	
Glavne vrste divjadi	srnjad, jelenjad, divji prašič	
Velike zveri	rjavi medved, volk, ris	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	58
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda (%)	22
	Delež predstavnikov lovskih organizacij (%)	14

Preglednica 5: Osnovni podatki o Kočevsko-Belokranjskem LUO in udeležbi na javnem posvetu

V tem LUO je največja številčnost (gostota) jelenjadi v Sloveniji. Srnjad in divji prašič sta bolj prisotna izven LPN Kočevsko, saj se LPN Kočevsko nahajajo v zelo gozdni krajini, ki ni najprimernejše življenjsko okolje za te dve vrsti. V LUO se je lansko leto spet močneje povečal načrt odvzema jelenjadi z namenom zmanjšanja populacije v LUO. Prav tako je treba izpostaviti problematiko velikih zveri, saj je na območju velika številčnost rjavega medveda in pa tudi volka. V uvodnih predstavitvah je bila s strani ZGS, Centralna enota, izpostavljena tudi tematika objedanja gozdnega mladja.

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeče:

- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi in velikih zvereh na kmetijskih in gozdnih kulturah ter drobnici;
- težavnost dokazovanja in izplačevanja odškodnin zaradi paše jelenjadi na travinju;
- škode v gozdu in mladju;
- sprejetje ustreznega podzakonskega predpisa za ocenjevanje škod od divjadi v gozdovih;
- vse škode v LPN Kočevsko so ocenjene in odškodnine tudi izplačane v denarju;
- na 500.000 ha gozda naj bi v mladju prevladovala bukev;
- zamik izplačil odškodnin po zavarovanih vrstah v letih 2014 in 2015 ter problematika izplačila odškodnin po krokarju;
- cene izplačanih odškodnin so prenizke, saj se obračunavajo na podlagi statističnih cen iz preteklega leta;
- lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč si želijo več vpliva na načrtovanje
- rjavih medvedov naj bi bilo preveč, zato bi bilo smiselno preučiti, koliko medvedov je lahko na določeni površini, vse ostale pa odstreliti;
- vse tiste medvede, ki povzročajo konflikte in škodo je treba odstreliti;
- izpostavljena je bila posredna škoda, ki nastaja rejcem drobnice po napadu medveda na drobnico, ko ovce zaradi šoka zaradi napada izvržejo mladiča in se nato nekaj časa ne morejo obrežiti.

3.5 Gorenjsko LUO

Slika7: Karta lovišč v Gorenjskem LUO (vir: ZGS)

Število lovišč	40 lovišč + 2 LPN	
Površina LUO (ha)	231.211	
Lovne površine (ha)	213.141	
Delež gozda (%)	65,8	
Glavne vrste divjadi	srnjad, jelenjad, divji prašič	
Velike zveri	rjavi medved, ris, občasno volk	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	89
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda (%)	45
	Delež predstavnikov lovskih organizacij (%)	19

Preglednica 6: Osnovni podatki o Gorenjskem LUO in udeležbi na javnem posvetu

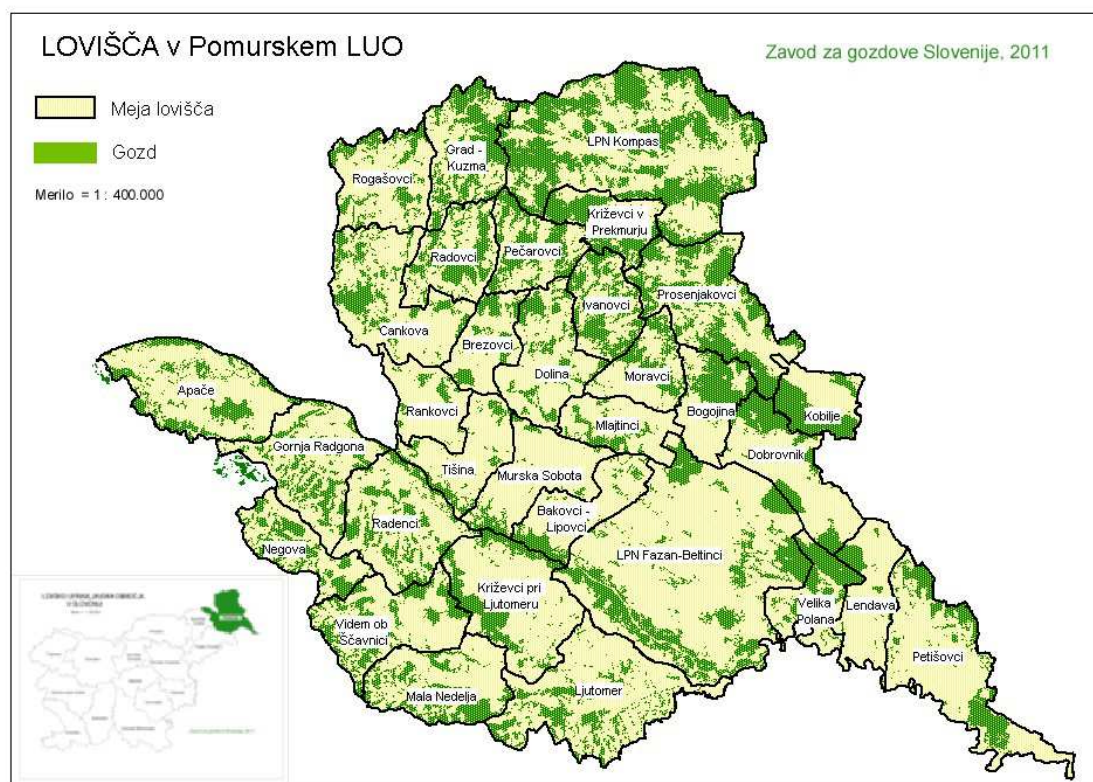
Javni posvet je MKGP organiziral skupaj s KGZS na Blejski Dobravi. Najštevilčnejša vrsta divjadi je srnjad. Jelenjad se je v zadnjih desetletjih številčno močno okrepila ter se prostorsko razširila, zato ima znaten vpliv na pomlajevanje gozdnega mladja, na poškodovanost debel v zimovališčih in na popašenosť kmetijskih površin. Problemi s škodami od divjih prašičev se pojavljajo lokalno. Na območju LUO je stalno prisoten rjavi medved (okrog 7 osebkov), volk pa je bil občasno prisoten. Na posvetu je bil izpostavljena problematika pašnih planin v visokogorju in škod po zvreh.

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeče:

- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah;
- velika obremenjenost prostora z različnimi dejavnostmi, nemir spreminja jelenjad v tipično nočno divjad (težave pri realizaciji odvzema);
- spremembe v okolju so prisotne, množični turizem in nemir v okolju povzročajo propadanje vrst;
- premalo je mirnih con za divjad;

- problem jelenjadi na visokogorskih pašnikih, kjer popase pašnike (območje Triglavskega narodnega parka) in problematika škod od jelenjadi v gozdu (objedanje mladja in lupljenje drevja);
- v kolikor jelenjad popase pašnike, potem imajo kmetje težave, saj ni dovolj trave za pašo živali in ne morejo izpolnjevati pogojev za KOPOP ukrepe;
- lovci bi potrebovali dovoljenje za lov jelenjadi ponoči;
- potrebno je izboljšati komunikacijo med oškodovanci in pooblaščenimi osebami za cenitev škod od divjadi pri upravljavcu lovišč;
- cene izplačanih odškodnin so prenizke, saj se obračunavajo na podlagi statističnih cen iz preteklega leta;
- zapiranje gozdnih cest in postavitve zapornic sta nujno potrebna;
- potrebne so dovolilnice za nabiranje gozdnih sadežev;
- lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč si želijo več vpliva na načrtovanje;
- načrte odvzema divjadi se morajo realizirati, za razliko od gozdarskih načrtov (ne realizacija lovsko upravljavskega načrta ima za posledico plačilo zelo visoke kazni);
- medvedi so v LUO stalni in ne le prehodni;
- s strani ARSO zavrtnjeni zahtevki za plačilo odškodnine zaradi škode, ki jo povzroči krokar na drobnici;
- šakal naj bi bil avtohtona vrsta, zato ga je potrebno loviti takoj.

3.6 Pomursko LUO

Slika 8: Karta lovišč v Pomurskem LUO (vir: ZGS)

Število lovišč	30 lovišč + 2 LPN	
Površina LUO (ha)	132.984	
Lovne površine (ha)	123.316	
Delež gozda (%)	29	
Glavne vrste divjadi	srnjad, jelenjad, divji prašič	
Velike zveri	/	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	31
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda (%)	29
	Delež predstavnikov lovskih organizacij (%)	39

Preglednica 7: Osnovni podatki o Pomurskem LUO in udeležbi na javnem posvetu

V Gradu Beltinci je bil posvet za Pomursko LUO. Na tem območju se najbolj izpostavlja upravljanje z divjadjo na območju Goričkega. Predvsem jelenjad in tudi divji prašič povzročita največ škod. Z divjadjo na območju Goričkega upravlja LPN Kompas Peskovci, kjer se odvzem jelenjadi že nekaj let povečuje. Na območju ni velikih zveri. Težavno je upravljanje z divjadjo zaradi meje z Madžarsko, kjer divjad nemoteno prehaja mejo. Upravljanje z divjadjo kljub poskusom s slovenske strani ni usklajeno z Madžarsko.

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeče:

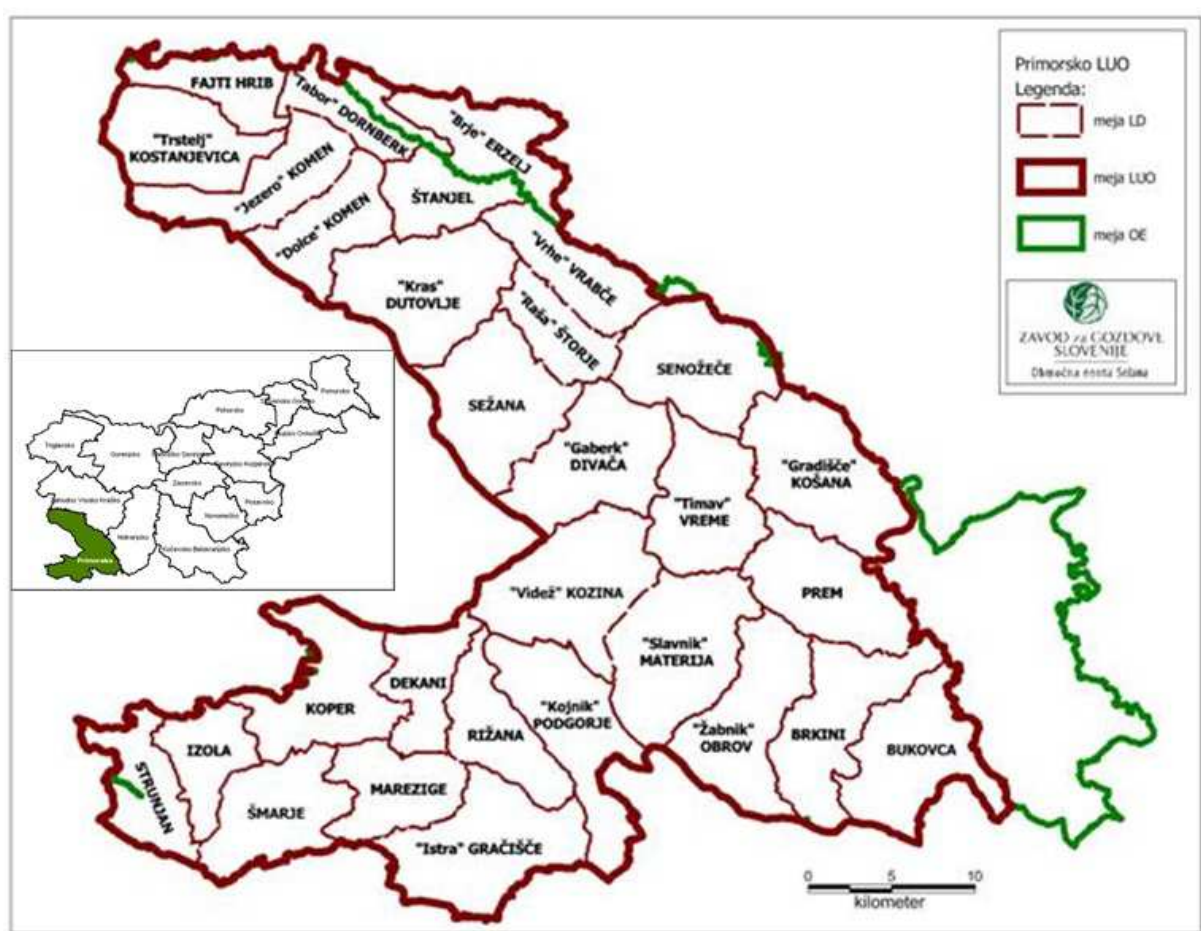
- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah;
- škode po divjadi so v območju znosne, razen na območju Goričkega;
- ponekod se pojavljajo tudi škode od divjadi v gozdu;
- težavno upravljanje z jelenjadjo in divjim prašičem ob meji z Republiko Madžarsko;
- izražene so bile pobude za povečan odvzem divjadi, še posebej jelenjadi;
- pri divjem prašiču številčnost ni več tako visoka kot včasih, tudi pri jelenjadi gre v tej smeri;
- kmetje niso naklonjeni temu, da bi morali sami ograjevati svoja zemljišča, saj je ograjevanje dodaten strošek, ki ga ne more nositi kmet;
- osnivanje njivskih površin do gozdnega roba in posledično neoviran prehod divjadi v velike njivske komplekse;
- izginjanje male poljske divjadi;
- pomanjkanje remiz zaradi kmetijskih ukrepov krčenja zaraščenih površin;
- cene izplačanih odškodnin so prenizke, saj se obračunavajo na podlagi statističnih cen iz preteklega leta;
- rok za ocenjevanje škode od divjadi na kmetijskih kulturah (8 dni) je predolg, saj je treba pridelek dostikrat pospraviti prej;
- lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč si želijo več vpliva na načrtovanje;
- lovci nimajo vpliva na načrtovanje odvzema divjadi, vendar pa morajo načrte odvzema divjadi, za razliko od gozdarskih načrtov, realizirati, saj v nasprotnem za ne realizacijo načrta grozi zelo visoka kazen;
- nekateri upravljavci lovišč so nezadovoljni z lovno dobo na jelenjad, ker je vse bolj nočna žival;
- v občini Hodoš imajo dobro vzdrževane nekategorizirane ceste, po katerih se vozijo tudi lovci. vendar od lovcev za to občina ne dobi nič.

tudi volka. V uvodnih predstavitvah je bila s strani Zavoda za gozdove Slovenije, Centralna enota, izpostavljena tudi tematika objedanja gozdnega mladja.

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeče:

- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah;
- težavnost dokazovanja in izplačevanja odškodnin zaradi paše jelenjadi na travinju;
- škode v gozdu in mladju;
- popisom objedenosti gozdnega mladja mora slediti tudi sečnja;
- cenilci upravljavcev lovišč za škodo od divjadi naj ne bi bili dovolj usposobljeni;
- cene izplačanih odškodnin so prenizke, saj se obračunavajo na podlagi statističnih cen iz preteklega leta, morala pa bi biti nabavna cena za tekoče leto;
- cenilci škod od divjadi na kmetijskih kulturah nimajo cen za pridelke, ki so ekološko pridelani;
- roki za ocenjevanje škode od divjadi na kmetijskih kulturah so predolgi (8 dni in 15 dni za komisijo);
- izražene so bile pobude za povečan odvzem jelenjadi;
- odpraviti je treba zaraščenost kmetijskih površin;
- lastniki kmetijskih in gozdnih zemljišč si želijo več vpliva na načrtovanje;
- naravovarstveni predpisi so pogosto v oviro lovцем in kmetom;
- zamik izplačil odškodnin po zavarovanih vrstah v letih 2014 in 2015 ter problematika izplačila odškodnin po krokarju;
- številčnost velikih zveri naj se zmanjša, da ne bodo več povzročale škod;
- odstrel medveda naj se vrši na tistih mestih, kjer se pojavlja škoda.

3.8. Primorsko LUO

Slika 10: Karta lovišč v Primorskem LUO (vir: ZGS)

Število lovišč	30	
Površina LUO (ha)	140.551	
Lovne površine (ha)	133.678	
Delež gozda (%)	57,2	
Glavne vrste divjadi	srnjad, jelenjad, divji prašič	
Velike zveri	rjavi medved, volk	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	45
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda (%)	24
	Delež predstavnikov lovskih organizacij (%)	36

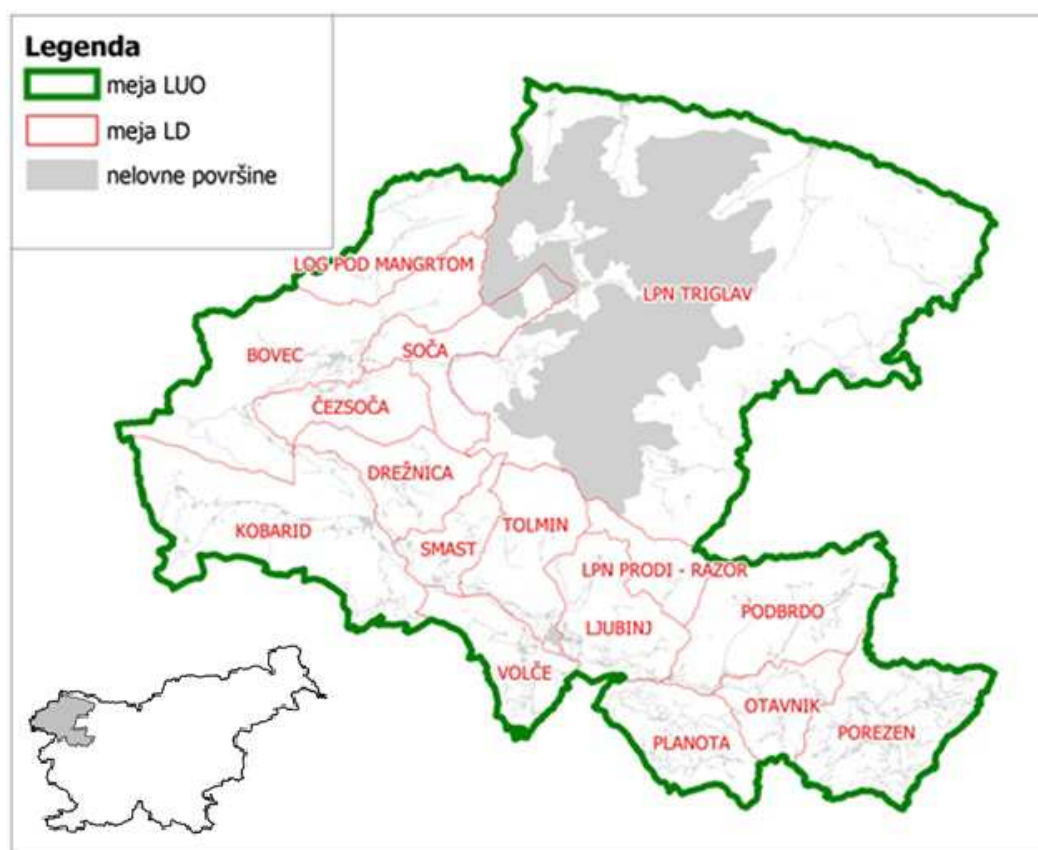
Preglednica 9: Osnovni podatki o Primorskem LUO in udeležbi na javnem posvetu

Posvet je bil v prostorih vaškega doma Hrpelje. Na celotnem območju LUO je prisoten divjih prašič, medtem ko se jelenjad prostorsko širi v robna območja LUO. Srnjad je v številčnem upadanju. Škode od divjadi so se v zadnjem petletnem obdobju znižale. Izpostavitvi velja škode od ptic na kmetijskih kulturah (sadovnjaki, vinogradi), saj so le-te presegle škode od divjih prašičev v LUO. Škode ne povzročajo samo vrste ptic, ki so divjad (šoja, sraka), temveč tudi zavarovane vrste ptic (detli, žolne, krokar). Na območju sta stalno prisotna dva tropa volkov in rjavi medvedi.

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeče:

- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah;
- srnjad izstopa iz gozda ponoči, zato bi bilo smiselno dovoliti lov ponoči z nočno optiko;
- vedno večja številčnost šakala;
- pri upravljanju z jelenjadjo je treba biti pazljiv, da se ne bo razširila v Goriška Brda in Vipavsko dolino, saj lahko povzroči veliko škodo, še posebej v vinogradih in sadovnjakih;
- škode v gozdu in mladju;
- rok za ocenjevanje škode od divjadi na kmetijskih kulturah (8 dni) je predolg;
- na MKGP naj se iz pobranih koncesij za trajnostno gospodarjenje z divjadjo ustanovi sklad za povračilo škod od divjadi;
- težavno upravljanje z divjim prašičem ob meji z Republiko Italijo;
- problematika škod od ptic na kmetijskih kulturah;
- 50 % vseh škod po volku v RS je v tem LUO, vendar pa imajo dovoljen odstrel le dveh volkov od desetih;
- v Soški dolini je bilo veliko vloženo v promocijo ribiškega turizma, ki sedaj trpi zaradi kormorana;
- tisti, ki sprožajo tožbe proti odstrelu zveri, naj del odškodnin sprejmejo na svoja pleča.

3.9 Triglavsko LUO

Slika 11: Karta lovišč v Triglavskem LUO (vir: ZGS)

Število lovišč	14 lovišč + 2 LPN	
Površina LUO (ha)	141.461	
Lovne površine (ha)	108.345	
Delež gozda (%)	66	
Glavne vrste divjadi	srnjad, jelenjad, gams, muflon, divji prašič	
Velike zveri	rjavi medved, ris	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	20
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda (%)	5
	Delež predstavnikov lovskih organizacij (%)	40

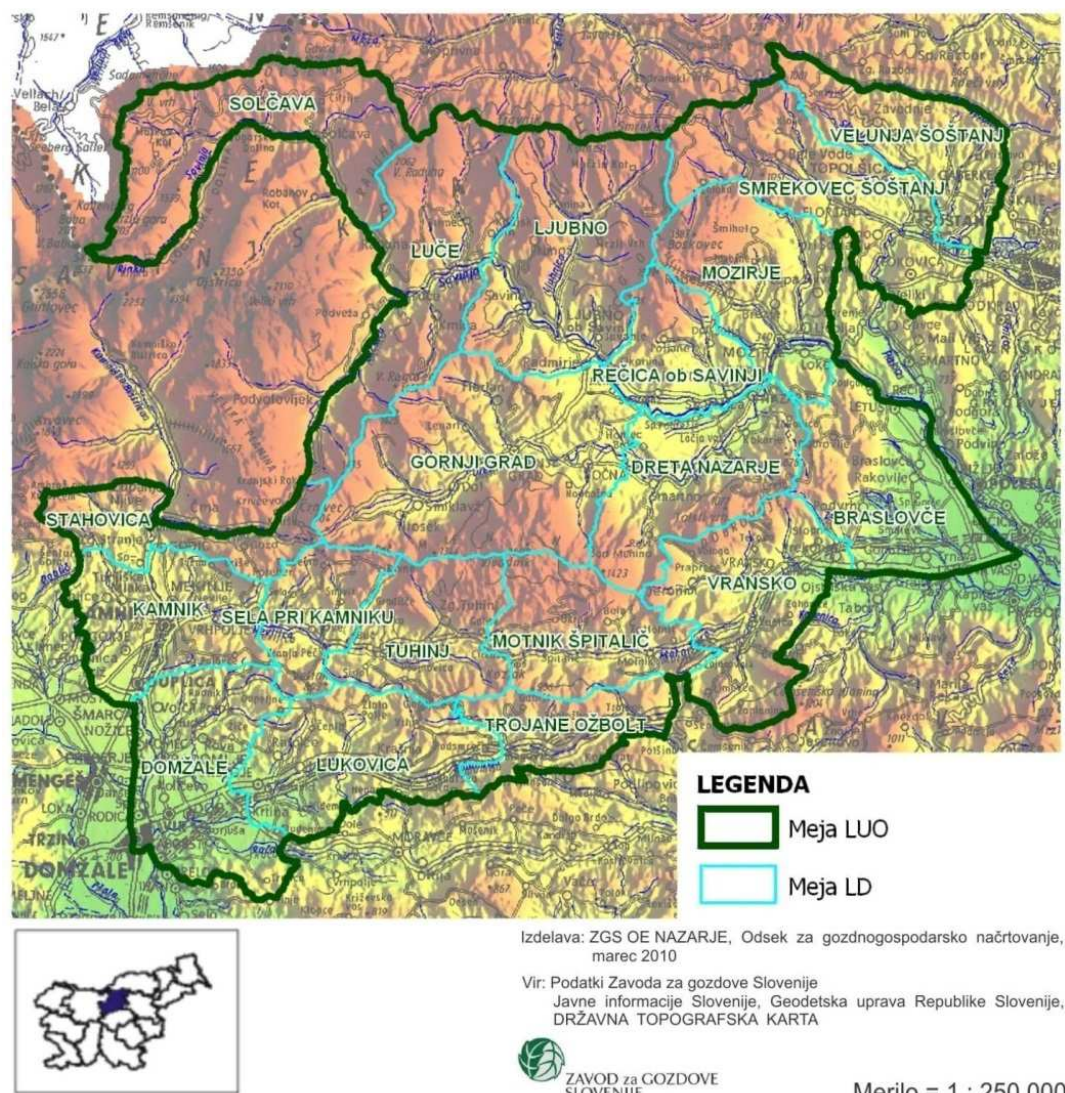
Preglednica 10: Osnovni podatki o Triglavskem LUO in udeležbi na javnem posvetu³

Posvet je bil organiziran v Tolminu. Za to LUO je značilno, da 41 % površine zavzema LPN Triglav Bled, ki je v upravljanju TNP. Navedeno pomeni, da je od vseh površin v LUO 22 % površin nelovnih, ker je večina LPN Triglav Bled v prvem varstvenem območju, kjer je lov prepovedan. Prevladuje srnjad, odvzem jelenjadi pa se letno dviguje, medtem ko se odvzem divjega prašiča zmanjšuje. Na območju so prisotni tudi rjavi medvedi in risi.

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeče:

- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah;
- na odločbo za odstrel problematičnega medveda se čaka predolgo;
- jelenjad je v TNP ponekod problem, vendar so načrti odvzema že na zgornji meji;
- problematika vnašanja nemira v naravno okolje (vožnja v naravnem okolju, rekreacija, turizem, nabiranje gozdnih sadežev, ipd.);
- ni ustreznih mirnih con za divjad;
- cenilci škod od divjadi na kmetijskih kulturah nimajo cen za pridelke, ki so ekološko pridelani.

3.10 Kamniško-Savinjsko LUO

Slika 12: Karta lovišč v Kamniško-Savinjskem LUO (vir: ZGS)

Število lovišč	19	
Površina LUO (ha)	91.510	
Lovne površine (ha)	86.419	
Delež gozda (%)	66	
Glavne vrste divjadi	srnjad, jelenjad, gams, divji prašič	
Velike zveri	občasno rjavi medved	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	56
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda (%)	34
	Delež predstavnikov lovskih organizacij (%)	30

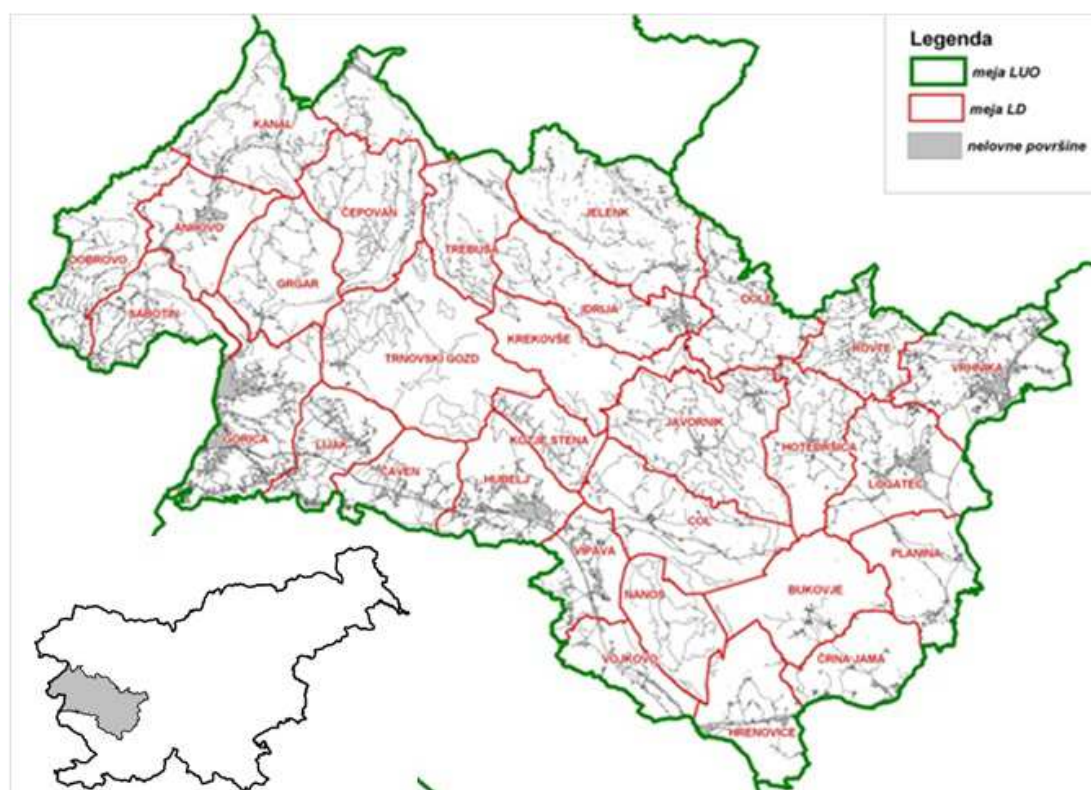
Preglednica 11: Osnovni podatki o Kamniško-Savinjskem LUO in udeležbi na javnem posvetu

V Nazarjah je potekal posvet v kulturnem domu. V tem območju so bile leta 2008 zelo velike škode od divjih prašičev. Upravljalci lovišč so populacijo divjih prašičev zelo uspešno zmanjšali, kar je imelo za posledico, da so se škode od divjih prašičev prav tako zelo zmanjšale. Na območju je prisotna tudi jelenjad, ki lahko lokalno povzroča škodo v gozdovih (lupljenje v drogovnjakih). Velike zveri niso prisotne oziroma so na tem območju zgolj občasno prisotne (medved).

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeće:

- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah;
- kmetom se ne zdi prav, da škodo od divjadi ocenjujejo in izplačujejo odškodnine iste osebe, saj bi morala ceniti škodo tretja oseba;
- problematika vnašanja nemira v naravno okolje (vožnja v naravnem okolju, rekreacija, turizem, nabiranje gozdnih sadežev, ipd.);
- pri lovu na divjega prašiča naj se dovoli uporaba umetnih virov svetlobe kot pravilo in ne zgolj kot izjema;
- razmisliti bo treba o nočnem lovu jelenjadi;
- koncesijske dajatve za trajnostno gospodarjenje z divjadjo se naj porabijo za plačilo škod od divjadi;
- v svetu OE ZGS so kmetje v manjšini, zato so vedno preglasovani;
- lastnik kmetijskega zemljišča ne dobi nič od lova;
- pri uvedi Nature 2000 kmetje niso bili nič vprašani ali želijo iti v ta režim in sedaj je kmet moteči dejavnik na svoji zemlji;
- podana je bila pobuda, da gre LPN Kozorog Kamnik iz Gorenjskega LUO v Kamniško-Savinjski LUO;
- ograjevanje kmetijskih površin pred škodami od divjadi je nesmiselno;
- kmetje in lovci v glavnem dobro sodelujejo;
- šakal dela škodo tako, da ne pusti nobene sledi, zato je dokazovanje škode je zelo oteženo;
- problematika sivih vran in krokarjev na smetišču.

3.11 Zahodno visoko kraško LUO

Slika 13: Karta lovišč v Zahodno visoko kraškem LUO (vir: ZGS)

Število lovišč	31	
Površina LUO (ha)	162.455	
Lovne površine (ha)	155.542	
Delež gozda (%)	69	
Glavne vrste divjadi	srnjad, jelenjad, gams, muflon, divji prašič	
Velike zveri	rjavi medved, volk, ris	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	22
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda (%)	32
	Delež predstavnikov lovskih organizacij (%)	23

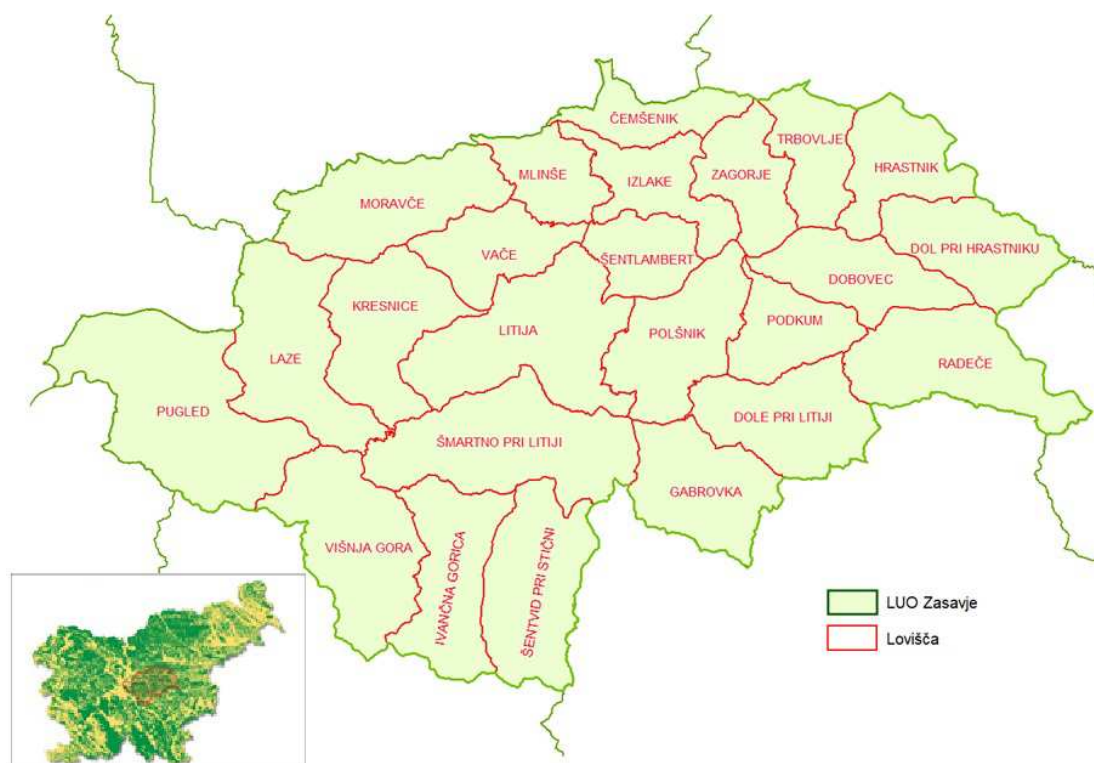
Preglednica 12: Osnovni podatki o Zahodno visoko kraškem LUO in udeležbi na javnem posvetu

Posvet je potekal v Idriji. Za LUO je značilno znatno povečanje zaraščenosti kmetijskih površin, saj se je od leta 1940 do leta 2010 za 20 % povečal delež gozda in za 20 % zmanjšal delež kmetijskih površin. Zaradi navedenega se je znatno zmanjšala številčnost male divjadi in povečala številčnost jelenjadi in divjega prašiča. Številčnost divjega prašiča se je po letu 2012 zmanjšala v celotnem LUO, razen v jugozahodnem delu LUO (od meje z Italijo). Na območju so prisotni rjavi medvedi, volkovi in risi.

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeče:

- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah;
- problematika vnašanja nemira v naravno okolje (vožnja v naravnem okolju, rekreacija, turizem, nabiranje gozdnih sadežev, ipd.);
- izražene so bile pobude za povečan odvzem jelenjadi, še zlasti naj se prepreči širjenje jelenjadi v Vipavsko dolino;
- odstrel jelenjadi v robnem območju naj bo neomejen in lov dovoljen tudi ponoči;
- upravljanje z divjim prašičem v loviščih upravljavcev lovišč, ki so v spodnji Vipavski dolini (Fajti hrib, Tabor Dornberk, Brje Erzelj, Čaven, Lijak in Gorica) iz dveh sosednjih LUO, naj bo usklajeno;
- cenilci škod od divjadi na kmetijskih kulturah nimajo cen za pridelke, ki so ekološko ali biodinamično pridelani;
- cene izplačanih odškodnin so prenizke, saj se obračunavajo na podlagi statističnih cen iz preteklega leta;
- s šakalom je treba pričeti aktivno upravljati (odvzem).

3.12 Zasavsko LUO

Slika 14: Karta lovišč v Zasavskem LUO (vir: ZGS)

Število lovišč	24	
Površina LUO (ha)	98.799	
Lovne površine (ha)	90.666	
Delež gozda (%)	64	
Glavne vrste divjadi	srnjad, jelenjad, divji prašič	
Velike zveri	občasno rjavi medved	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	33
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda (%)	39
	Delež predstavnikov lovskih organizacij (%)	27

Preglednica 13: Osnovni podatki o Zasavskem LUO in udeležbi na javnem posvetu

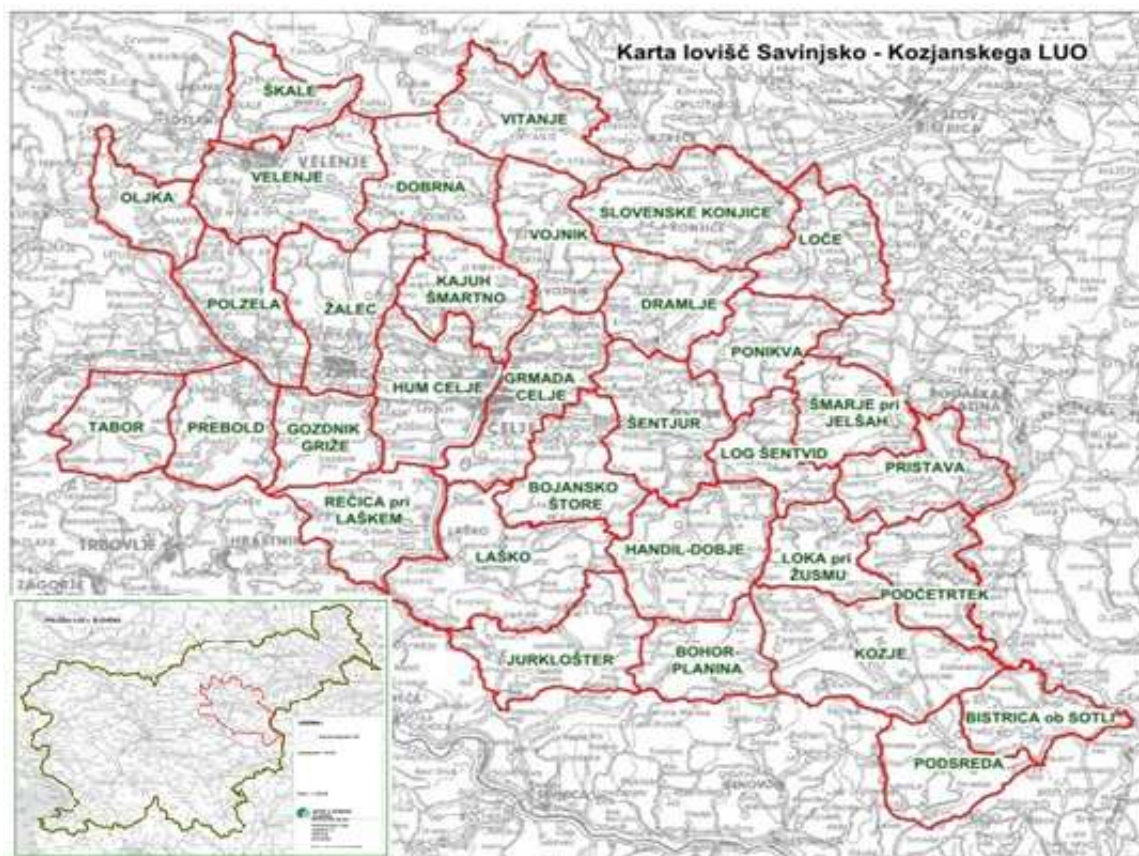
Posvet je potekal v prostorih Občine Litija, kjer so vsako leto tudi javne predstavitve letnega lovsko upravljalkega načrta za Zasavsko LUO. Najpogostejša vrsta parkljaste divjadi je srnjad, nato divji prašič, jelenjad, muflon, gams in damjak. V zahodnem delu območja je zelo pogosta siva vrana. Na območju se pojavlja rjavi medved.

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeče:

- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah;
- zaradi jelenjadi naj bi bila v posameznih območjih večja objedenost gozdnega mladja;
- izražene so bile pobude za povečan odvzem jelenjadi,
- potrebno je izboljšati komunikacijo med oškodovanci in pooblaščenimi osebami za cenitev škod od divjadi pri upravljavcu lovišč;
- koncesijske dajatve za trajnostno gospodarjenje z divjadjo se naj porabijo za plačilo škod od divjadi;

- na določenih območjih LUO so se z zagraditvijo kmetijskih zemljišč zmanjšale škode od divjih prašičev, vendar pa ne morejo biti vse površine zagrajene oziroma na površinah, ki niso zagrajene so škode od divjih prašičev konstantno;
- tisti, kateremu je v interesu, da je medved na tem območju stalno prisoten, naj to tudi plača;
- medvede, ki zaidejo izven osrednjega območja medveda, je potrebno odstreliti;
- s šakalom je treba pričeti aktivno upravljati (odvzem).

3.13 Savinjsko-Kozjansko LUO

Slika 15: Karta lovišč v Savinjsko-Kozjanskem LUO (vir: ZGS)

Število lovišč	33	
Površina LUO (ha)	139.908	
Lovne površine (ha)	127.661	
Delež gozda (%)	48,6	
Glavne vrste divjadi	srnjad, gams, divji prašič	
Velike zveri	/	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	35
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda (%)	43
	Delež predstavnikov lovskih organizacij (%)	34

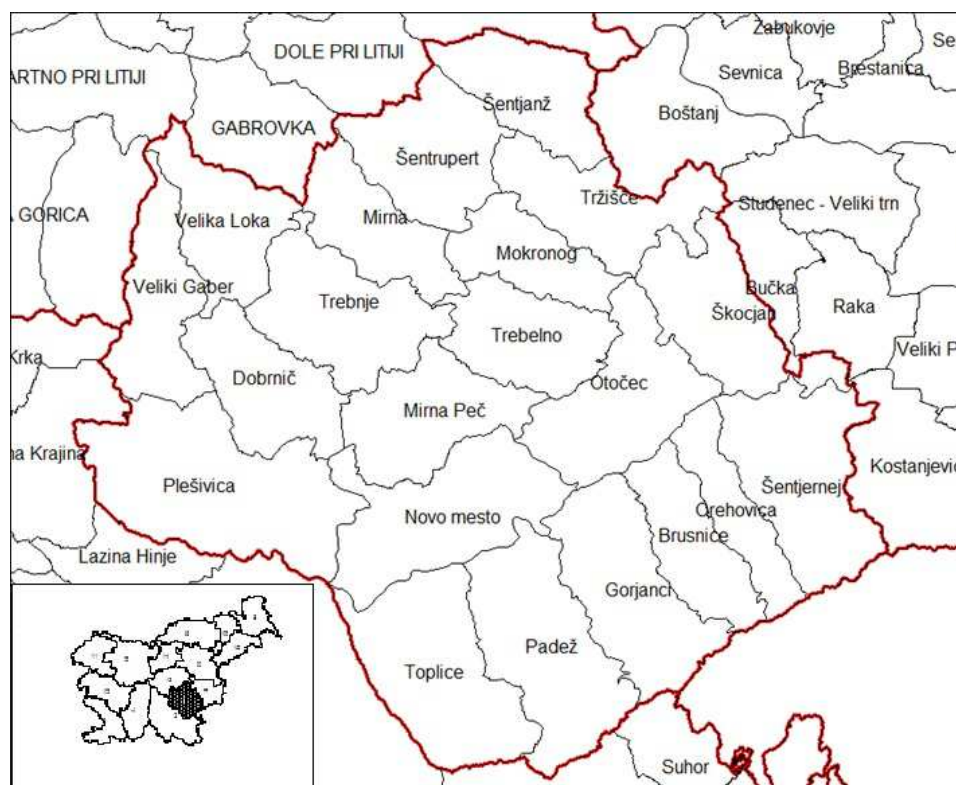
Preglednica 14: Osnovni podatki o Savinjsko-Kozjanskem LUO in udeležbi na javnem posvetu

Na Savinjsko-Kozjanski zvezi lovskih družen v Celju je potekal posvet za Savinjsko-Kozjanski LUO. Za območje je značilno gosto cestno omrežje in hiter gospodarski razvoj. Glavna vrsta divjadi je srnjad, kateri sledita divji prašič in gams. Na območju ni velikih zveri. Izpostaviti velja škode, ki jih povzročata veliki detel in krokar, ki sta zavarovani prosto živeči živalski vrsti.

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeče:

- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah;
- pri nekaterih upravljavcih lovišč je treba izboljšati komunikacijo med oškodovanci in pooblaščenimi osebami za cenitev škod od divjadi;
- lovske organizacije (lahko to tudi sosednje LD) imajo različno politiko in pristope do škodne problematike (zaščita, ocenjevanje, izplačila);
- pobuda, da se organizirajo srečanja med lastniki kmetijskih zemljišč in gozdov ter upravljavci lovišč;
- v kolikor bi nastajale škode na kmetijskih kulturah in bi jih lovci takoj zaznali, bi lahko to sporočili kmetom;
- sive vrane naj bi na določenih območjih povzročale škode na kmetijskih kulturah, zlasti kaleči koruzi, zato naj se dovoli predčasen odstrel;
- preprečiti je treba prehod jelenjadi v ta LUO;
- s šakalom in kormoranom je treba pričeti aktivno upravljati (odvzem).

3.14 Novomeško LUO

Slika 16: Karta lovišč v Novomeškem LUO (vir: ZGS)

Število lovišč	21	
Površina LUO (ha)	105.020	
Lovne površine (ha)	97.679	
Delež gozda (%)	55	
Glavne vrste divjadi	srnjad, jelenjad, divji prašič	
Velike zveri	rjavi medved, občasno volk	
Št. udeležencev posveta	Skupaj (število)	25
	Delež lastnikov kmet. zemljišča ali gozda (%)	28
	Delež predstavnikov lovskih organizacij (%)	36

Preglednica 15: Osnovni podatki o Novomeškem LUO in udeležbi na javnem posvetu

Javni posvet je potekal v Novem mestu, na sedežu ZGS, OE Novo mesto. Glavna vrsta divjadi je srnjad, kateri sledita divji prašič in navadni jelen. Na območju je stalno prisoten rjavi medved in v zadnjih letih tudi volk.

Na posvetu je bilo izpostavljeno sledeče:

- kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah;
- predpiše se naj, kaj mora narediti oškodovanec kot dober gospodar in katera zaščitna sredstva mora nuditi upravljavec lovišča;
- škodo od divjadi na kmetijskih kulturah naj ocenjujejo tretje osebe in ne upravljavci lovišč, ki izplačujejo odškodnine;
- večina upravljavcev lovišč ima dobre odnose s kmeti, saj je cenilec škod svetovano, da višje ocenijo škodo od divjadi;
- problematika škod o divjadi, ki je lahko drugje po Sloveniji morda velika, naj se ne vsiljuje v ta LUO, kjer so odnosi lovcev in kmetov zgledni;
- kmetijstvo ima velik negativni vpliv na okolje, posebej malo divjad, ki izginja;
- cenilci škod od divjadi na kmetijskih kulturah nimajo cen za pridelke, ki so ekološko pridelani;
- sprejetje ustreznega podzakonskega predpisa za ocenjevanje škod od divjadi v gozdovih;
- pri odškodninah za povzročeno škodo od velikih zveri se ne upošteva plemenska vrednost živali;
- problem ocenjevanja in izplačila škod od nekaterih zavarovanih vrst – labod grbec, bober.

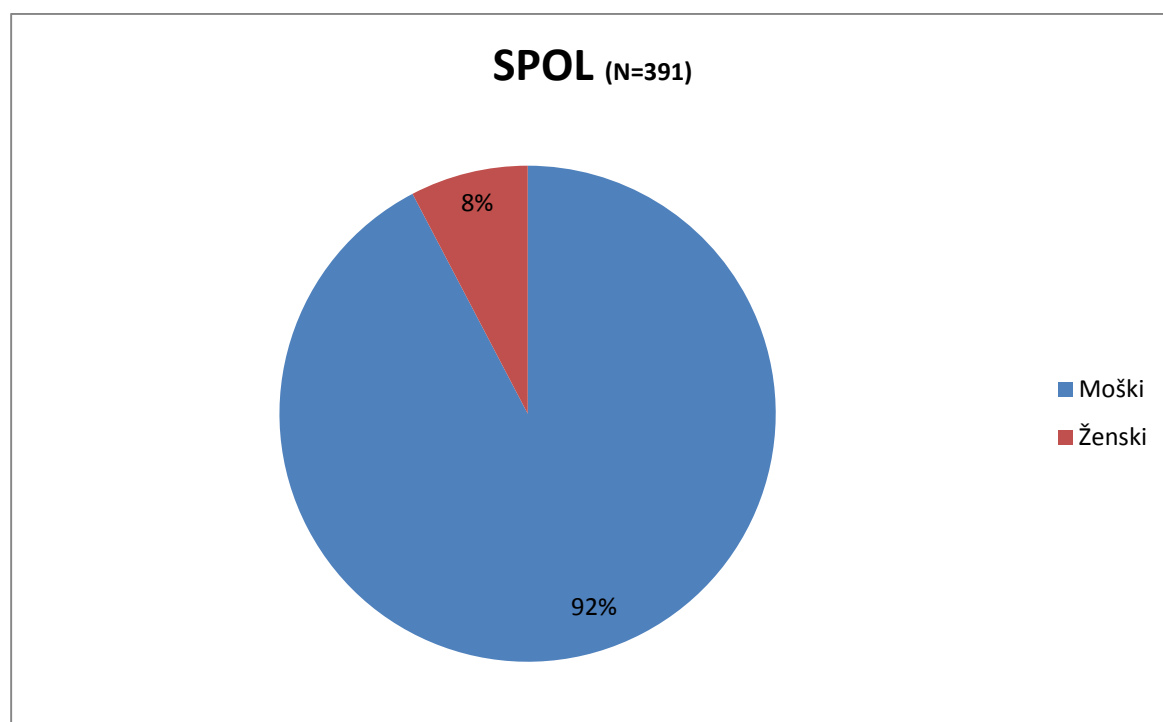
4. REZULTATI ANKETE

Anketne pole je izpolnilo 391 udeležencev javnih posvetov od 550 udeležencev, kar predstavlja 71 % odzivnost. V večini so se javnih posvetov udeleževali moški starejši od 50 let. Večina udeležencev ima izobrazbo četrte stopnje ali višje. Skoraj 40 % vseh, ki so izpolnili anketo so se opredelili kot lastniki kmetijskih zemljišč ali gozdov. V to skupino spadajo tudi lastniki kmetijskih ali gozdnih zemljišč, ki so lovci. Predstavniki lovskih organizacij so bili zastopani v 30 %, ostali pa so bili predstavniki KGZS, lokalnih skupnosti, ZGS, ZRSVN in ostali. Manjkala je skupina nevladnih organizacij, ki nasprotuje lovu.

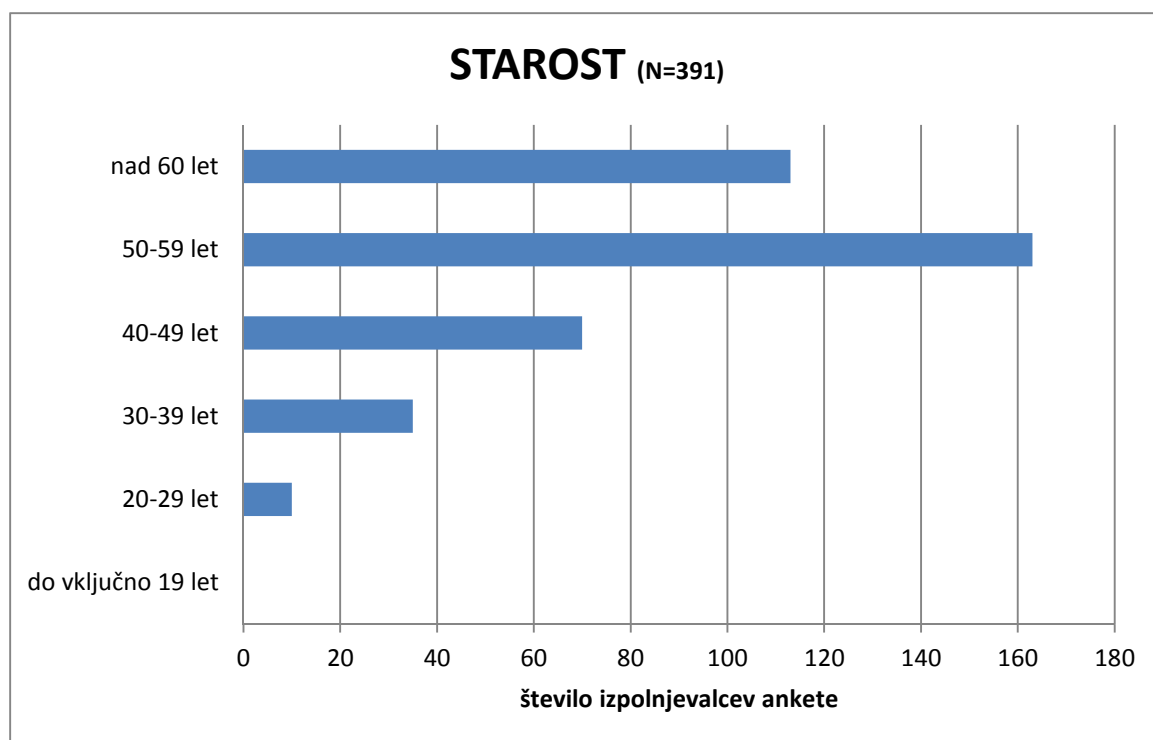
Večina izpolnjevalcev ankete je imela škodo po divjadi in tudi osebno izkušnjo z oceno škode. Polovica vseh, ki so imeli škodo, je bila s postopkom ocene zadovoljna, približno petina od njih je še dodatno navedla, da so bili zadovoljni z višino odškodnine in odnosom komisij za oceno škode. Približno toliko lastnikov zemljišč in gozdov kot je bilo zadovoljnih z oceno škode, je bilo tudi nezadovoljnih z oceno škode in odnosom komisij za oceno škode.

Večinsko mnenje izpolnjevalcev ankete je bilo, da so bili deležniki, ki so bili vabljeni na posvet, primerno izbrani in da so bile tudi vsebine predstavljene na posvetu primerno izbrane. Po mnenju velike večine izpolnjevalcev ankete, so bile vsebine predstavljene jasno in razumljivo ter na posvetu niso ničesar pogrešali. V povprečju so izpolnjevalci ankete posvet ocenili z oceno 3,99 (prav dobro). Največ udeležencev je bilo na posvetu za Gorenjsko LUO in najmanj na posvetu za Posavsko LUO.

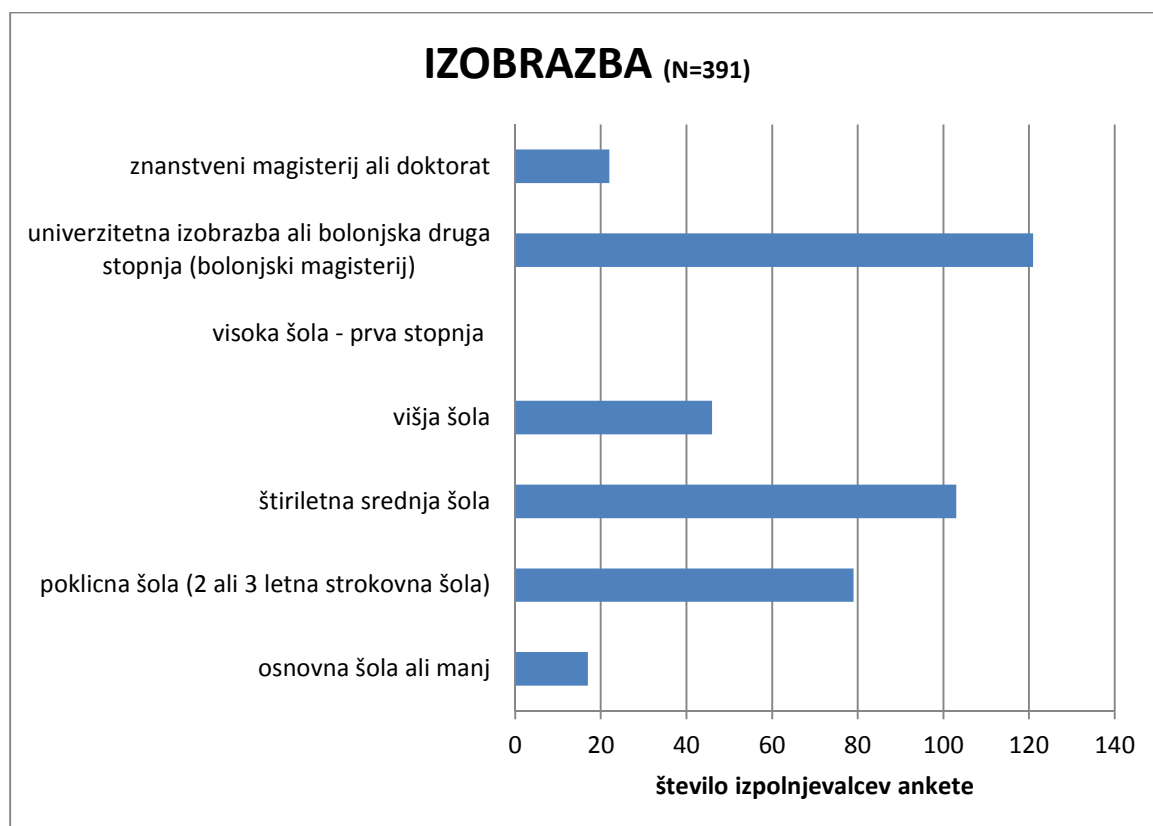
Vzorec anketnega obrazca je v prilogi 2 tega poročila. Podatki o opravljenih anketah na vsakem javnem posvetu posebej so v prilogi 3 tega poročila skupaj s komentarji anketirancev.

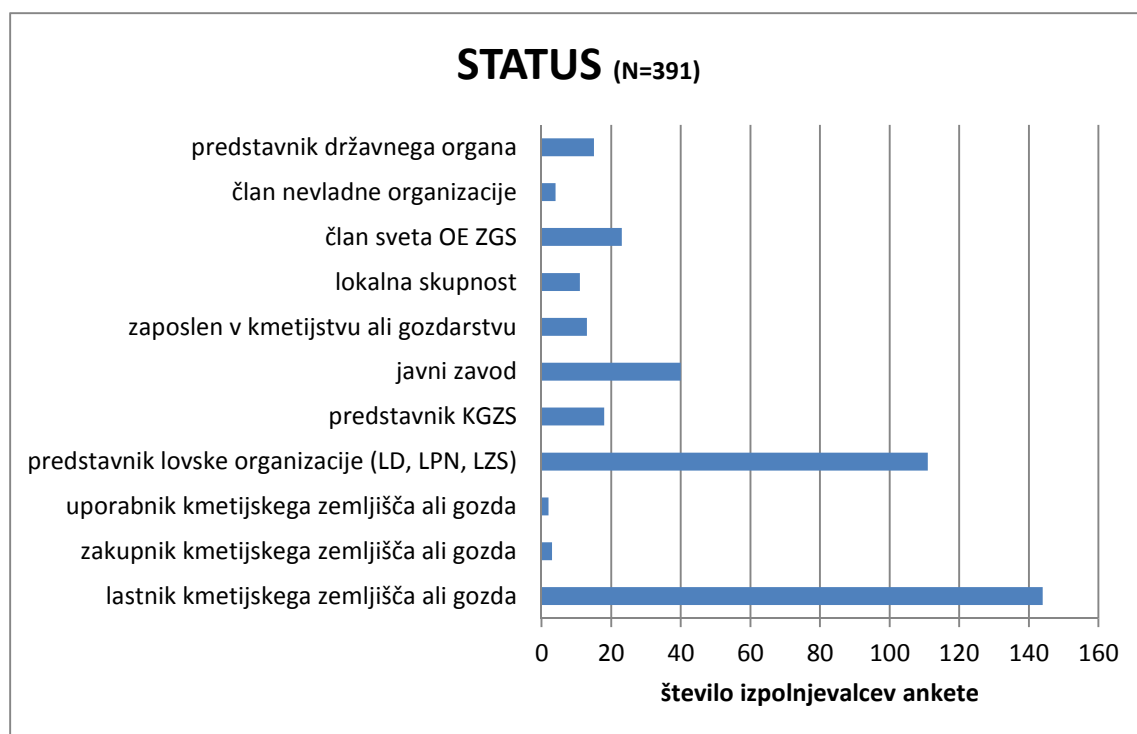
Graf 3: Spolna struktura vseh anketirancev

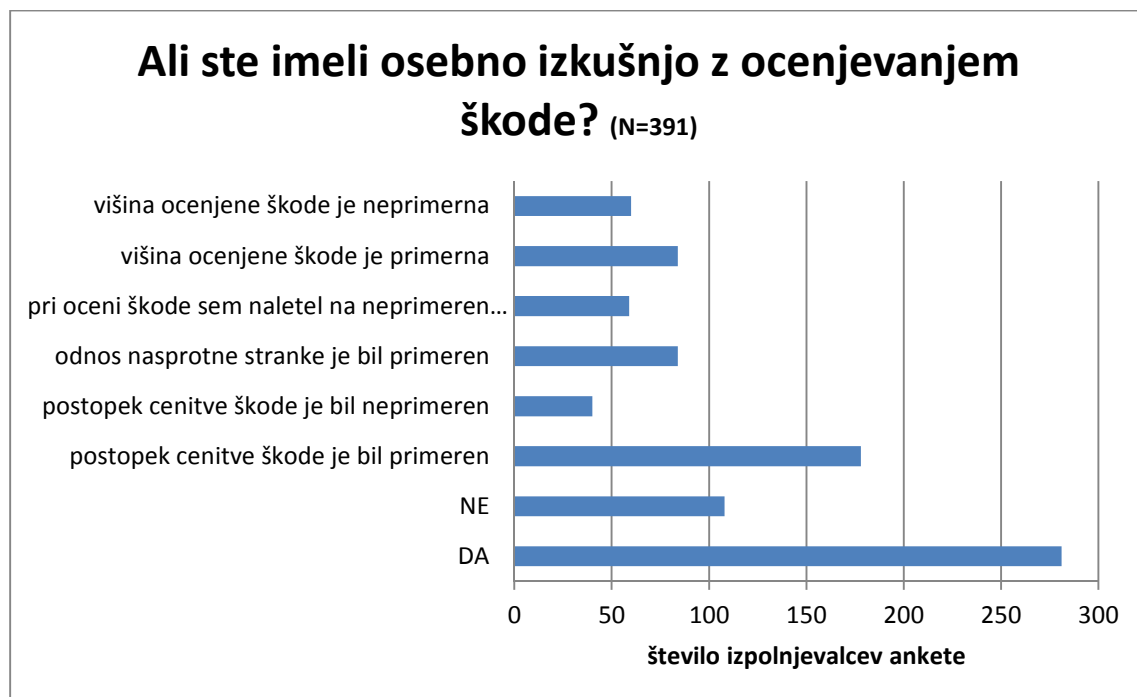
Graf 4: Starostna struktura anketirancev

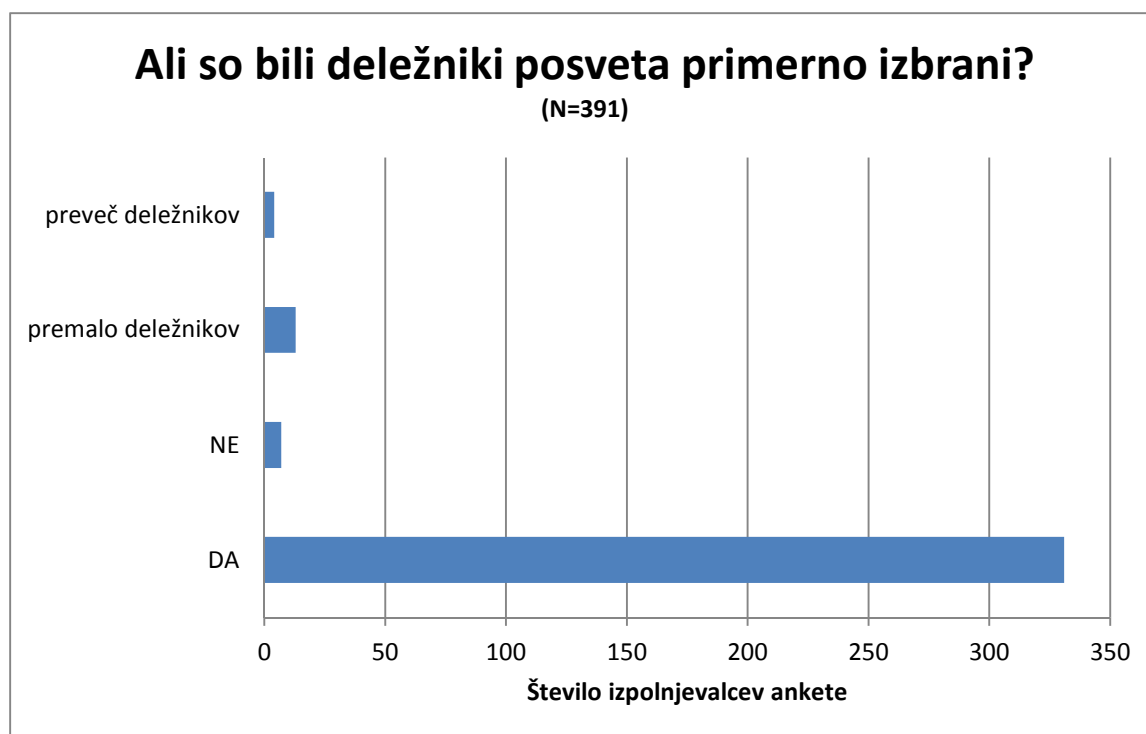
Graf 5: Struktura anketirancev glede na izobrazbo

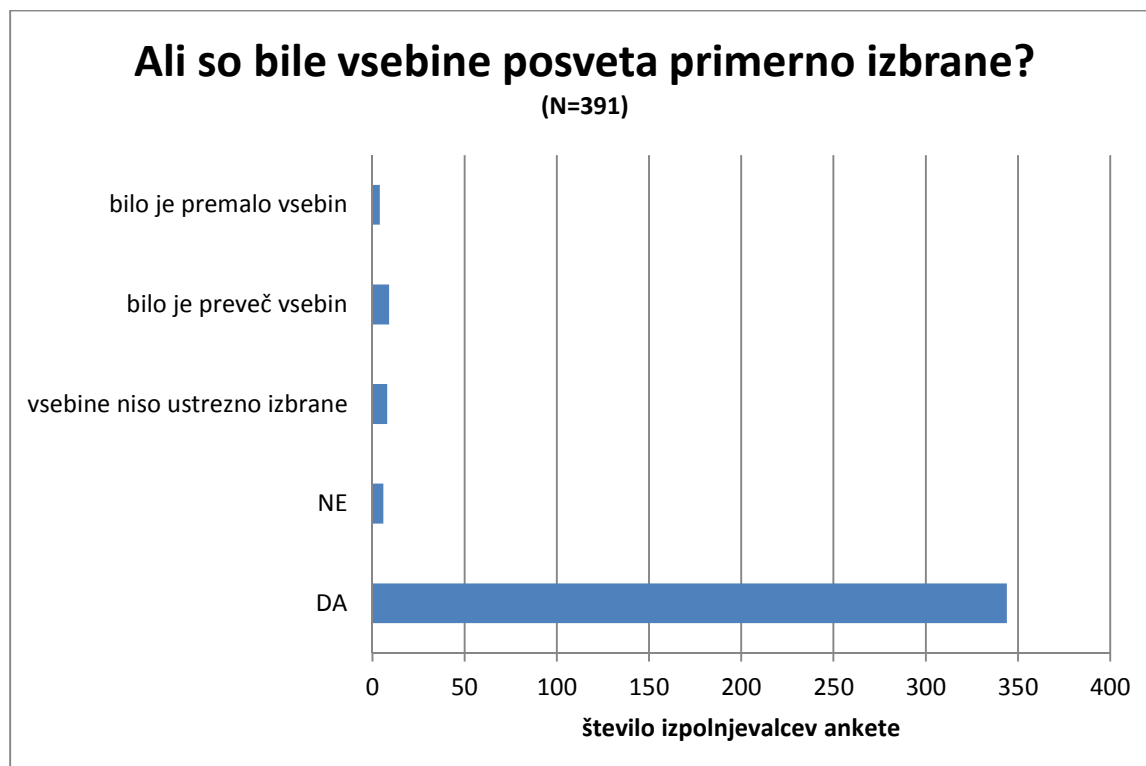
Graf 6: Struktura anketirancev glede na to, v kakšni vlogi so se udeležili posveta

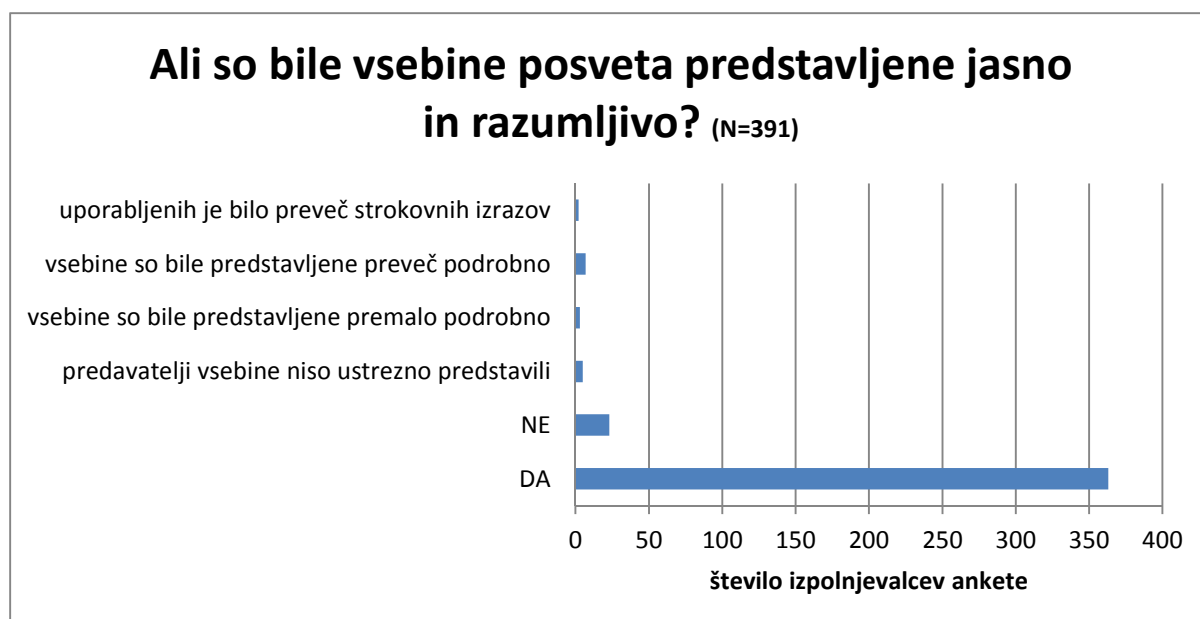
Graf 7: Prikaz odgovorov na vprašanje glede osebne izkušnje z ocenjevanjem škod in na primernost cenitve škode

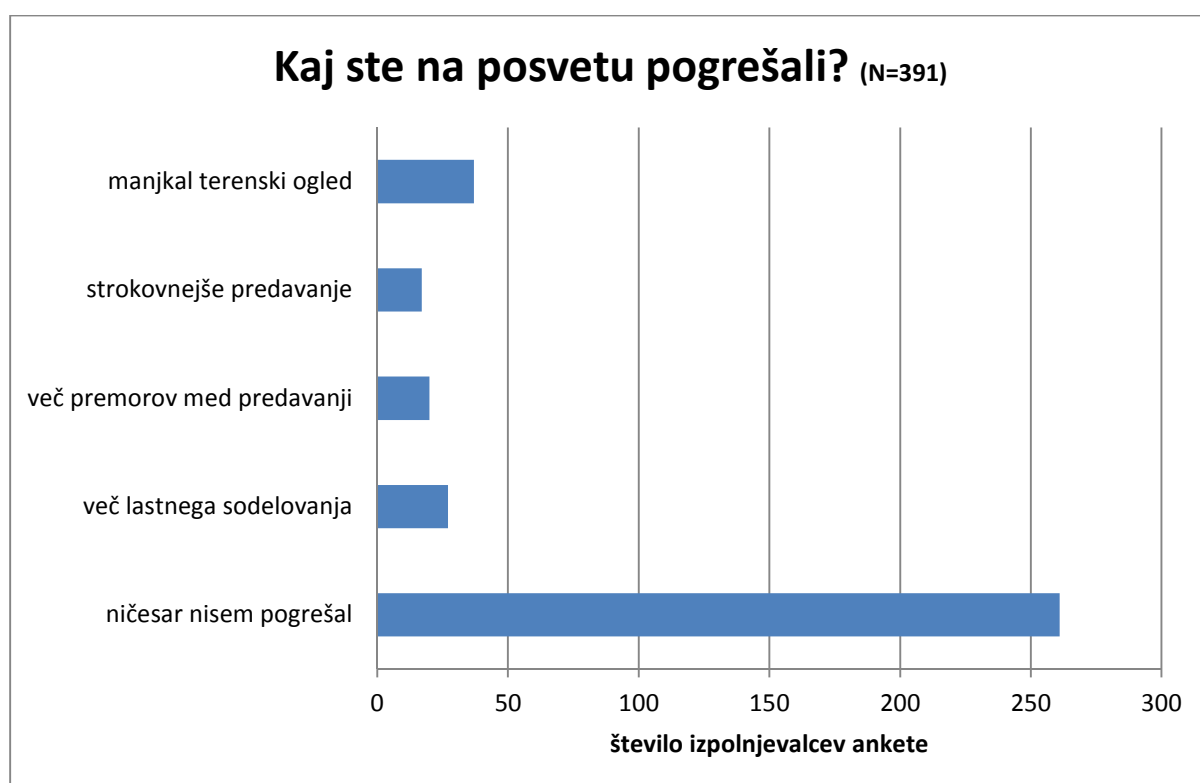
Graf 8: Prikaz odgovorov na vprašanje glede primernosti izbranih deležnikov na posvetu

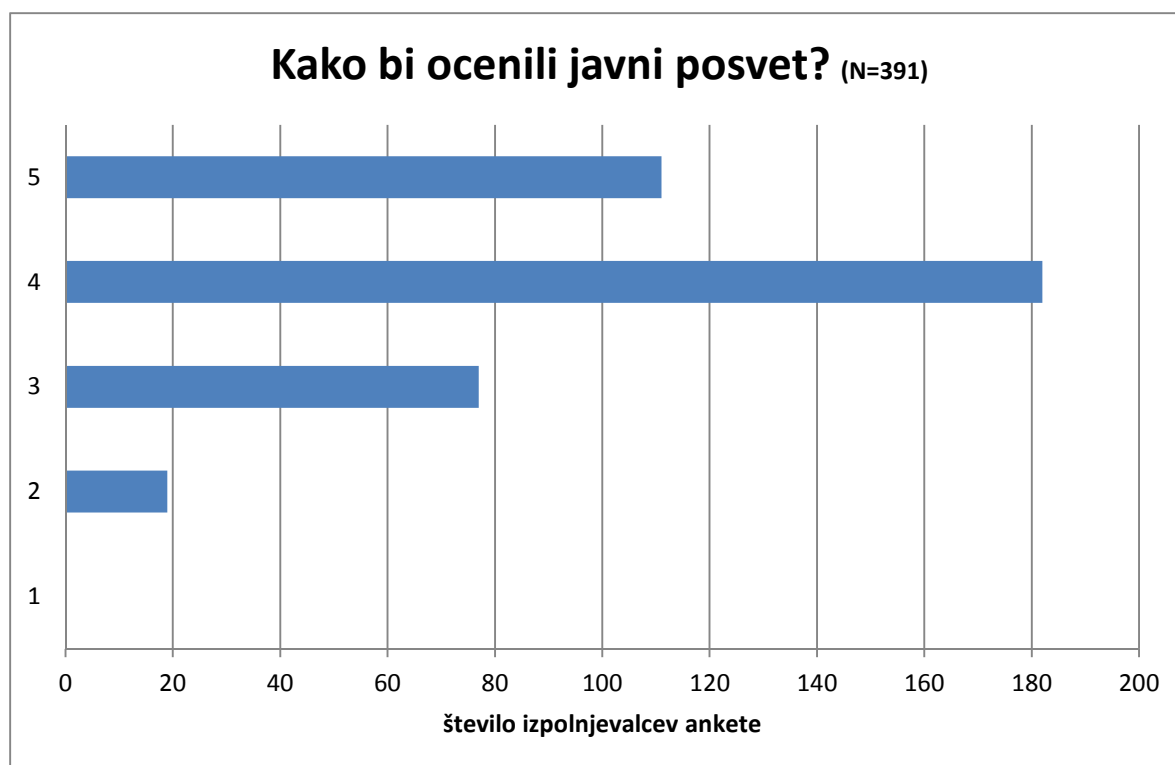
Graf 9: Prikaz odgovorov na vprašanje glede primernosti izbranih vsebin na posvetu

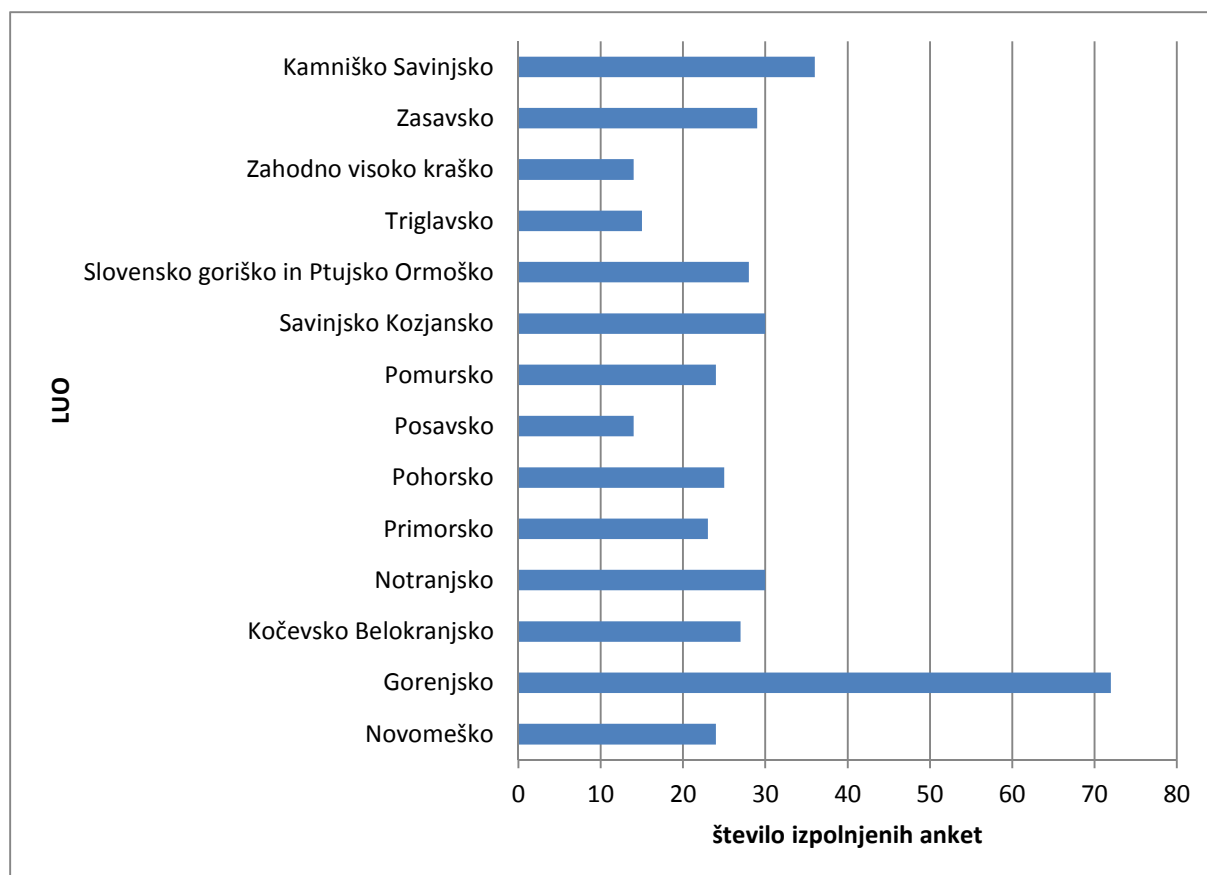
Graf 10: Prikaz odgovorov na vprašanje glede jasnosti in razumljivosti predstavitve vsebin na posvetu

Graf 11: Prikaz odgovorov na vprašanje glede jasnosti in razumljivosti predstavitve vsebin na posvetu

Graf 12: Prikaz ocen javnih posvetov

Graf 13: Prikaz števila anketirancev po posameznih LUO

5. ZAKLJUČKI

Gozd je enoten ekosistem, ki ga poleg nežive narave sestavljajo rastline in živali. Živali so sestavni in nepogrešljiv del gozdnega ekosistema, ki so v naravnih, od človeka nevlivanih, gozdovih v dinamičnem ravnovesju s svojim okoljem. Slovenski gozdovi so del kulturne krajine, prevladujoči del, a kljub vsemu so vplivani od človeka in v veliki večini so opredeljeni kot večnamenski gozdovi, v katerih se izvaja gospodarska dejavnost. Gozdovi poleg ekonomske funkcije opravljajo tudi ekološke in socialne funkcije. Z zaraščanjem kmetijskih površin se širi območje, ki je primeren prostor za prosto živeče živali, hkrati se tako lahko žival lažje približa obdelanim kmetijskim površinam, kjer s svojim prehranjevanjem povzroča škodo. Treba se je zavedati, da bodo, ne glede na številčnost divjadi in prisotnost drugih prosto živečih živalskih vrst, škode, sicer v omejenem obsegu, vedno nastajale, vendar pa le-te ne smejo ogroziti ekonomske varnosti ljudi in trajnostnega razvoja gozda. Na vseh javnih posvetih je bilo zaznati, da si kmetje in ostali udeleženci posvetov ne želijo, da bi bila divjad in druge prosto živeče živalske vrste iztrebljene in jih prepoznajo kot pomemben del narave. Zaradi navedenega je treba poiskati več različnih rešitev za boljše sobivanje ljudi in prosto živečih živalskih vrst, za sodelovanje lastnikov gozdov in kmetijskih površin ter lovcev. Da bi dosegli izboljšanje sobivanja, je treba iskati rešitve pri vse deležnikih, v znanjem in raziskovanjem podprtem enovitem načrtovanju upravljanja z gozdom kakor s populacijami prosto živečih živali. Glavni poudarki iskanja rešitev so na sledečih področjih: lovstvu, gozdarstvu, kmetijstvu, upravljanju okolja in ozaveščanju ter ciljnem izobraževanju vse deležnikov. Zaključki poudarjajo določene problematike, katere je treba urediti. Prav tako se podajo predlogi za rešitev določenih problematik, ki pa bodo predmet nadaljnjih razprav med vsemi deležniki.

5.1. Lovstvo

Pri lovstvu je bila na vseh posvetih izpostavljena pomembnost korektne in pravočasne komunikacije med upravljavci lovišč in oškodovanci. Povsod tam kjer je komunikacija na primerni ravni so oškodovanci in upravljavci lovišč zadovoljni, zato je upravljanje z divjadjo na njihovem območju uspešnejše. Navedeno je znano tudi MKGP, ki vedno izpostavlja prav komunikacijo med vsemi deležniki v prostoru. Na posvetih je bilo izpostavljeno, da naj MKGP predpiše, kaj mora narediti oškodovanec kot dober gospodar in katera zaščitna sredstva mora nuditi upravljavec lovišča. Navedeno se bo uredilo s sprejetjem »Uredbe za opredelitev vrst škod od divjadi in na divjadi«, kjer se bodo uredile še druge tematike, ki so bile izpostavljene na posvetih.

Da bi dosegli še boljše upravljanje z divjadjo in vključenost vseh deležnikov v to upravljanje, se podajajo sledeči zaključki in predlogi za nadaljnjo razpravo:

a) Izboljšanje komunikacije med upravljavci lovišč in oškodovanci

Upravljalca lovišča mora določiti za ocenjevanje škod osebo, ki je strokovno usposobljena in ima komunikacijske sposobnosti ter primeren odnos v stikih z oškodovanci. Upravljalci lovišč letno organizirajo srečanja z lastniki gozdov in kmetijskih zemljišč ter drugimi uporabniki prostora, kjer se predstavi upravljanje z divjadjo v preteklem letu in predstavi načrt za tekoče leto ter pogovori in skupaj poišče rešitve za probleme v lovišču. Upravljalci lovišč, ki že izvajajo takšna srečanja, imajo dobre odnose z ostalimi deležniki v prostoru in v lovišču je mnogo manj problemov. Nekateri upravljavci lovišč v jeseni povabijo lastnike kmetijskih zemljišč in gozdov tudi na skupne love, kjer se lahko vidi napor, katerega vlagajo upravljavci lovišč v upravljanje z divjadjo. Predlagamo, da MKGP v sodelovanju z LZS in ZGS izda brošuro, v kateri se poda napotke ocenjevalcem v loviščih za njihovo delo, tako se bodo zmanjšale razlike med delom ocenjevalcev škod v posameznih loviščih in dvignila kakovost odnosov med deležniki. Pripravi se tudi brošuro z napotki kako uveljaviti škodo za lastnike kmetijskih zemljišč in gozdov ter navesti kaj so njihove obveznosti.

Odpre se poštni predal na katerega lahko lastniki kmetijskih zemljišč in gozdov sporočajo svoje pripombe in pohvale na delo ocenjevalcev škod.

MKGP v sodelovanju z LZS, ZGS in TNP pripravi in na spletni strani objavi seznam vseh ocenjevalcev škod po loviščih. V seznamu so podatki, za katero lovišče je ocenjevalec krajevno pristojen ter kontaktni podatki, na katere lahko oškodovanec prijavi škodo.

b) Kmetje ne prijavljajo upravljavcem lovišč vseh škod od divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah

V skladu z ZDLov je treba škodo od divjadi pisno prijaviti v treh dneh, ko je bila opažena. Postopek prijave se lahko še poenostavi z načinom prijave, vendar pa jo oškodovanec še vedno mora prijaviti sam. MKGP bo v sklopu priprave Uredbe za opredelitev vrst škod od divjadi in na divjadi preučilo možnosti za izboljšanje in poenostavitev prijavljanja škod od divjadi. V okviru zakonskih možnosti se poišče rešitve, da se škodo lahko prijavi in škodni dogodek potrdi s strani pooblaščenega osebe, samo vrednotenje pa izvede kasneje na osnovi verodostojnih fotografij. V tem primeru bi bilo potrebno, da ZGS in KGZS imenujeta osebe, ki bi bila pristojne zgolj za potrditev škodnega dogodka, ki bi ga kasneje na osnovi verodostojnih podatkov in fotografij, ki jih posname pooblaščen oseba, ocenil pooblaščen ocenjevalec škod. Primer takšne potrebe je, ko lastnik kmetijskega zemljišča pride z najetim strojem za žetev na kmetijsko zemljišče in opazi poškodbe, žetev pa mora opraviti takoj, ker ima najet stroj, je primerno vreme in z opuščanjem žetve obstaja velika verjetnost povečevanja obsega poškodb.

Odpre se spletno mesto, kjer bi oškodovanec lahko prijavil škodo preko spleta in bi se škodni dogodek avtomatsko dodelil krajevno pristojnemu upravljalcu lovišča na osnovi parcelne številke in k.o., morda po potrebi celo z vrisom poligona škode. Portal bi moral omogočati oškodovancu sledljivost postopka ocenjevanja škode, tako da bi oškodovanec v vsakem trenutku lahko sledil, v kateri fazi reševanja je njegova zahteva.

MKGP, ZGS, LZS in KGZS skupaj pripravijo akcijski načrt za dolgoročno ozaveščanje lastnikov kmetijskih zemljišč in gozdov o pomenu prijavljanja škode.

c) Višina izplačanih odškodnin

V ZDLov je določeno, da za škodo na kmetijski kulturi, nastalo v času, ko te kulture ni mogoče nadomestiti z drugo, v vrednosti za območje in kulturo doseženega pridelka, obračunanega po tržni odkupni ceni poškodovanega pridelka iz preteklega leta, ki ga objavi Statistični urad Republike Slovenije, revalorizirana v višini letne inflacije. Na podlagi vrednosti pridelkov, ki jih vodi SURS, MKGP vsako leto pripravi zbirnik vrednosti kmetijskih pridelkov, katerega nato lahko uporabljajo cenilci škod od divjadi na lovni in nelovni površini. MKGP bo v sklopu priprave Uredbe za opredelitev vrst škod od divjadi in na divjadi poskušalo ugotoviti, kako pridobiti čim več preverljivih vrednosti kmetijskih pridelkov, prilagojenih posameznemu območju in odstopanj v območju od podatkov SURS. Glede na predloge iz posvetov, da ni cen za ekološke pridelke, bodo v zbirnik vrednosti vključene tudi te vrednosti oziroma način izračuna vrednosti ekoloških pridelkov in ostalih pridelkov, ki cenovno odstopajo od povprečnih cen. V Uredbi se poleg ostalih poškodb uredi tudi področje popašenosti travnikov in pašnikov s strani divjadi ter določi način ocenjevanja škode in primerne odškodnine.

Čeprav so cenilci škod že sedaj večinoma dobro usposobljeni, je potreba in zahteva po rednem dodatnem izobraževanju, da se ocenjevanje škod od divjadi dvigne na višjo raven. Predlaga se, da se po vzoru sodnih cenilcev pripravi redno letno izobraževanje za vse ocenjevalce škod od divjadi, ki se

jih morajo ocenjevalci udeleževati in vsakih 5 let poslati potrdila o vsaj 4 udeležbah na izobraževanjih na MKGP. Upravljavce lovišča je dolžan poskrbeti, da se njegovi ocenjevalci udeležijo izobraževanj.

d) Dolgi roki za ocenjevanje škod od divjadi

Rok 8 dni, kot najdaljši rok za oceno škode s strani upravljavca lovišča, je določen v ZDLov. Upravljavcem lovišč se vedno svetuje, da naj opravijo cenitev škode čim prej, saj s takojšnjo cenitvijo prispevajo k dobrem odnosu z oškodovancem in večinoma tako lažje dosežejo končni sporazum o odškodnini. MKGP bo preko različnih izobraževanj in navodil še naprej spodbujajo upravljavce lovišč, da opravijo cenitev škode čim prej. V okviru zakonskim možnosti se poišče rešitve, da se škodo lahko prijavi in škodni dogodek potrdi s strani pooblaščen osebe, samo vrednotenje pa izvede kasneje na osnovi verodostojnih fotografij. V tem primeru bi bilo potrebno, da ZGS in KGZS imenujeta osebe, ki bi bila pristojne zgolj za potrditev škodnega dogodka, ki bi ga kasneje na osnovi verodostojnih podatkov in fotografij, ki jih posname pooblaščen oseba, ocenil pooblaščen ocenjevalec škod.

MKGP v sodelovanju z ZGS in KGZS pripravi in na spletni strani objavi seznam vseh pooblaščenih oseb, ki potrjujejo škodni dogodek in so krajevno pristojni za lovišče. V seznamu so poleg podatka, za katero lovišče je pooblaščen oseba krajevno pristojna, še kontaktni podatki, na katere lahko oškodovanec prijavi škodo.

Posveti so pokazali, da je celostno vrednotenje škodnih dogodkov in načrtovanje zmanjševanja le-teh možno učinkovito izvajati le z uporabo enotnega sistema podatkov za vse upravljavce lovišč. Zato bo MKGP v letu 2017 intenzivno nadaljevalo z aktivnostmi, da se poenotijo podatkovne zbirke podatkov vezanih na gospodarjenje z divjadjo za vse upravljavce.

e) Upravljanje z jelenjadjo

Na ravni Slovenije se izdelava dolgoročna strategija, s katero se določi območja kjer je prisotnost jelenjadi dopustna in območja, kjer prisotnost ni dopustna. Na območjih kjer jelenjad ni dopustna bi se lahko izvajal odstrel tako, da bi bila na teh območjih jelenjad le kot prehodna divjad in ne stalno prisotna divjad. Na območjih kjer je jelenjad stalno prisotna, se odvzem te vrste divjadi dinamično prilagaja tako po številu kot spolni in starostni strukturi stanju v okolju, prehranskim zmožnostim okolja, škodnim dogodkom ter ostalim dejavnikom, ki vplivajo na trajnostno gospodarjenje z divjadjo in čim višjo stopnjo sobivanja s človekom. Vpliv na načrtovanje odvzema bi imela predvsem škode v gozdovih (objedanje gozdnega mladja, lupljenje in obgrizanje letvanjakov in drogovnjakov) in popašenost travinja. Škode od divjadi v gozdovih v Sloveniji je zelo težko ocenjevati, kar je pokazal tudi ciljni raziskovalni projekt »Ocenjevanje vrednosti gozdnih zemljišč in ekosistemskih storitev ter škod po divjadi v gozdovih" (2013, dr. Tom Levanič in sod.). MKGP bo v okviru priprave Uredbe za opredelitev vrst škod od divjadi in na divjadi poskušalo umestiti ocenjevanje škod od divjadi v gozdu v besedilo uredbe, predpisati način ocenjevanja in določiti primerno odškodnino. Prav tako pa se bo v besedilo uredbe poskušalo umestiti metode za ugotavljanje popašenosti travinja in izračuna primerne odškodnine.

Na posvetih je bil izpostavljen tudi nočni lov jelenjadi. Nočni lov je izjemoma dovoljen le za znanstveno-raziskovalne namene oziroma v drugih posebej utemeljenih primerih. Dovolj ga minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ob soglasju ministra, pristojnega za okolje in prostor, in sicer na določenem kraju in za določen čas. V praksi obstajajo različna mnenja glede dovolitve takšnega lova oziroma kakšne učinke sploh ima. Zaradi navedenega bo MKGP predlagalo, da se na določenem območju (verjetno v LPN) za določen čas dovoli nočni lov jelenjadi za znanstveno-raziskovalne namene. Ko bodo ugotovljeni učinka takšnega načina lova, potem bo MKGP izvedlo nadaljnje ukrepe.

Kot rešitev za problem, ki ga opažajo upravljalci lovišč, da jelenjad na pašne površine izstopa vedno kasneje je, da se v ustrezni zakonodaji prepove aktivnosti v gozdu v nočnem času in se jih dovoli le v času od ene ure pred sončnim vzhodom do ene ure po sončnem zahodu. Vzrok so vedno pogostejše dejavnosti rekreacije v gozdu, vožnje po gozdu s kolesi in motornimi vozili, nabiranju gob in ostalih gozdnih plodov v nočnem času z uporabo umetnih virov svetlobe. Vse te dejavnosti vznemirjajo divjad v za njih najbolj primernem času za prehranjevanje in počitek, tako da divjad po nepotrebnem povečuje porabo energije, posledično pa so poškodbe in škode še večje.

Za mesta, ki jih opredeljujemo kot zimovališča in v katerih se jelenjad zadržuje pozimi je značilno, da tam nastajajo nadpovprečno velike poškodbe gozdov. Za ta mesta se predlaga, da se jih locira in v okviru možnosti, ki jih nudi Gozdni sklad, s strani države, ki je tudi lastnica divjadi, odkupi ter nameni kot mirne cone za namen zimovališč. V postopku evidentiranja zimovališč se izloči še preostala območja, ki so izjemnega pomena za divjad in se jih označi kot mirne cone, v katerih se v določenem času (primer čas reprodukcije) ali celo leto prepove oziroma omeji aktivnosti v gozdu, ki niso namenjene gospodarjenju z gozdovi.

Kot problematična vrsta divjadi in kot zahtevno upravljanje z njo, je bila jelenjad izpostavljena tudi v LPN. Izpostavljena je bila težava financiranja LPN, ki temelji izključno na lastnih prihodkih LPN. Možnosti za razvoj LPN so v projektih, raziskavah, v razvoju različnih vrstah turizma, tudi alternativnega, v vzorčnem načrtovanju in trajnostnem upravljanju s populacijami divjadi in zavarovanimi vrstami. Naloga LPN je vzorno načrtovanje odvzema jelenjadi, predvsem v tržno nezanimivi del populacije jelenjadi, kar posledično pomeni krajevno zmanjševanje poškodb ter škod na kmetijskih in gozdnih kulturah in tu so lahko prihranki sredstev LPN, saj se s tem zmanjšujejo potrebe po izplačilu odškodnin.

f) Upravljanje z divjim prašičem

Odvzem divjih prašičev je na območju celotne Slovenije neomejen, upravljavcem lovišč je predpisan le minimalni odvzem lanščakinj in svinj 2+. Divjega prašiča je v skladu z ZDLov dovoljeno loviti tudi ponoči. MKGP je tekom več let večkrat dovolilo uporabo umetnih virov svetlobe pri lovu na divjega prašiča v posameznih LUO, kar je imelo učinke na zmanjševanje populacije divjih prašičev. Naveden ukrep ima torej vpliv na številčnost populacije divjih prašičev, zato bi ga bilo smiselno dovoliti za celotno Slovenijo kot redno sredstvo za izvajanje lova in ne več kot izjema.

Kot možnost izvajanja nočnega lova brez uporabe umetnega vira svetlobe je tudi uporaba naprav za nočno opazovanje. To področje ureja ZOro-1. Z uporabo strelnih daljnogledov, ki omogočajo nočno opazovanje se lahko izvaja lovsko pravičen odstrel, lažje se selekcionira živali, ki se jih odstrela in se gozdni ekosistem manj vznemirja kot z uporabo umetnega vira svetlobe. Za dovolitev uporabe bodo potrebne spremembe v ZOro-1, kjer bi se lahko določilo, da se mora vsaka naprava za nočno opazovanje registrirati pri pristojnem organu. V sklop sprememb, ki se bi jih uvrstilo v ZOro-1 je tudi možnost uporabe dušilcev zvoka, kar bi pri izvajanju nočnega odstrela pomenilo veliko prednost. Zavedati pa se moramo, da uporaba teh dveh novih pripomočkov pomeni tudi možnosti za krivolov.

Kot spodbudo upravljavcem lovišč za povečan odstrel divjega prašiča je bila podana pobuda, da se vsakemu upravljavcu, ki preseže povprečje odstrela divjega prašiča v njegovem lovišču v zadnjih petih letih za več kot 15 %, za vsakega nadaljnje uplenjenega divjega prašiča prizna popust pri obračunavanju koncesnine za naslednje leto v višini 20 € na kos uplenjenega divjega prašiča.

g) Načrtovanje upravljanja z divjadjo

Na posvetih so tako lastniki kmetijskih zemljišč in gozdov kot lovci izrazili željo po njihovem večjem vplivu na načrtovanje odvzema divjadi, predvsem pri sprejemanju letnih lovsko upravljavskih načrtov za LUO. V Pravilniku o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/10) je določen postopek sprejemanja lovsko upravljavskih načrtov. Osnutek letnega načrta LUO pripravi krajevno pristojen odsek za lovstvo na OE ZGS, in sicer na podlagi predhodnega usklajevanja s krajevno pristojnim OZUL. Ostala javnost se vključi v fazo sprejemanja načrta šele pri javni predstavitvi letnega načrta LUO, kjer se načrt predstavi izvršilnemu organu OZUL v LUO v imenu upravljavcev lovišč in LPN, pristojni OE ZRSVN, pristojni OE KGZS, lokalni skupnosti in drugim. V praksi se v določenih LUO pred javno predstavitvijo osnutek letnega načrta LUO posebej predstavi predstavnikom KGZS. To prakso, ki je pokazala dobre rezultate, je potrebno uvesti v vsa LUO. Po javnih predstavitvah mora predlog letnega načrta LUO sprejeti svet OE ZGS, v katerem so 3 predstavniki lastnikov gozdov, 3 predstavniki kmetijstva, lovstva in varstva narave ter 3 predstavniki ustanovitelja, lokalnih skupnosti z gozdnogospodarskega območja in javnih uslužbencev ZGS. Lastniki kmetijskih zemljišč in gozdov ter lovci so že sedaj zastopani v več fazah sprejemanja letnega načrta LUO, zato je potrebno predvsem izkoristiti vse možnosti, ki jih nudi že uveljavljeni način sprejemanja lovsko upravljavskih načrtov. Poskrbeti se mora za boljšo in pravočasno informiranje vseh deležnikov, tako da se bodo lahko pripravili in tvorno sodelovali v procesu načrtovanja. MKGP bo v sodelovanju z deležniki preučilo možnosti in potrebe, kako še izboljšati sodelovanje deležnikov pri sprejemanju načrtov. Odgovornost za obveščanje deležnikov pa ni zgolj na MKGP in ZGS, tu je odgovornost tudi na stanovskih organizacijah posameznih deležnikov, da svoje člane obveščajo o možnostih in da se preko njih na organiziran način poda predloge v procesu načrtovanja ter predloge za izboljšanje procesov načrtovanja.

h) Koncesijska dajatev za trajnostno gospodarjenje z divjadjo

V skladu z ZDLov je 50 % koncesijske dajatve prihodek proračuna Republike Slovenije, 50 % pa prihodek proračuna občine. Posamezna občina prejme sorazmerni del pripadajoče koncesijske dajatve glede na lovno površino lovišča, ki leži v njej. Občini nakazana sredstva se v proračunu občine izkazujejo kot namenski prejemki in porabljajo kot namenski izdatki za izvajanje ukrepov varstva in vlaganj v naravne vire. Na posvetih so bile podane pobude, da naj se tudi delež koncesijske dajatve, ki pripada Republiki Sloveniji in gre sedaj le v integralni proračun, namensko porabi za različne namene npr. poplačilo škod od divjadi v primerih, ko škodo plača država, nakup sredstev za preprečevanje škod od divjadi na postavkah, ki jih je dolžna zagotoviti država. Omenjena je bila tudi možnost, da se država odpove svojemu delu koncesnine, ki se ga nameni v namensko postavko občine za vzdrževanje gozdnih cest in se s tem pokrije tisto škodo na gozdnih cestah, ki se naredi pri izvajanju gospodarjenja z divjadjo. MKGP bo preučilo te možnosti, njihovo opravičenost in smiselnost.

Pri določanju koncesnine je potrebno opozoriti na možnosti, ki jih imajo upravljavci lovišč in izhajajo iz Zakona o nadzoru državne meje (Uradni list RS, št. 35/10 – uradno prečiščeno besedilo, 15/13 – ZNPPol in 5/17), ki omogoča znižanje koncesnine za lovišča, v katerih so ob državni meji nameščene tehnične ovire.

i) Sprememba lovske zakonodaje

S strani nekaterih lastnikov zemljišč in gozdov so bile podane pobude za spremembo ZDLov, kjer bi lahko imeli lastniki zemljišč in gozdov pod določenimi pogoji lovno pravico, torej da se uveljavi načelo, da je divjad last tistega, na katerega zemljišču se nahaja. Bila so podana tudi mnenja, da je ureditev upravljanja z divjadjo v Republiki Sloveniji zgledno urejena, da se gospodarjenje z divjadjo izvaja na načelih strokovnega dela in je lahko zgled drugim državam.

Pri tem je treba poudariti, da bi bilo potrebno v večji meri izkoriščati že sedaj opredeljene zakonske možnosti vključevanja lastnikov gozdov in kmetijskih zemljišč v izvajanje lova, torej v večjem včlanjevanju v lovske družine. ZDLov v petem odstavku 65. člena določa, da mora lovna družina, ne glede na omejitve iz prejšnjega odstavka, sprejeti v članstvo kandidata, ki ima na področju lovišča prijavljeno kot osnovno kmetijsko ali gozdarsko dejavnost ali je lastnik vsaj 15 ha gozdnih ali kmetijskih zemljišč.

5.2. Gozdarstvo

V praktično vseh LUO je bilo izpostavljeno porušeno ravnotežje razvojnih faz v gozdu. Deleži debeljakov v gozdovih se z leti prekomerno povečujejo, medtem ko se zmanjšujejo deleži sestojev v obnovi in mladovje. Zaradi navedenega se zmanjšuje naravna prehranska zmožnost gozdov in posledično ima ponekod jelenjad večji vpliv na pomlajevanje sestojev, saj se gozdovi ne pomlajujejo v zadostni meri. Po podatkih je delež pomlajenih gozdov padel s 8-9 % na v nekaterih območjih vsega 2-3 %, kar ni le negativno za prehransko zmožnost gozdov, je tudi grožnja trajnostnemu gospodarjenju z gozdom, ki s staranjem v večini primerov izgublja na kakovosti gozdno lesnih sortimentov, gozdovi so občutljivejši za naravne ujme in bolezni ter škodljivce gozdnega drevja. Takšno stanje zahteva prilagoditev načrtov za gospodarjenje z gozdom, dvigu možnega poseka glede na prirastek vsaj do 90 % prirastka na ravni Republike Slovenije, predvsem pa dvigu realiziranega poseka v zasebnih gozdovih, ki je v letih pred žledom in gradacijo podlubnikov dosegal ca. 50 % možnega poseka. Opozorjeno je bilo tudi na potrebo, da se v Proračunu republike Slovenije zagotovi stabilen vir zadostnih sredstev za vlaganja v gozdove, tako obnove, nege kot varstva gozdov in izvedbe biomeliorativnih del, ker je dosedanja praksa pokazala veliko odvisnost od možnosti za vlaganja in njihovo izvedbo na terenu.

Glede na navedeno se podajajo sledeči zaključki in predlogi za nadaljnjo razpravo:

a) Popisom objedenosti gozdnega mladja mora slediti tudi adaptivno gospodarjenje z gozdovi

Na območjih kjer je zazna problematika povečane objedenosti gozdnega mladja se mora izvajati celostne ukrepe za preprečevanje prekomerne objedenosti gozdnega mladja. Tu je poleg biotehničnih ukrepov najpomembnejše načrtovanje poseka in dejanska izvedba le-tega, predvsem tam, kjer je bila naravna struktura gozdov v preteklosti spremenjena v pretežno smrekove monokulture. Pri spodbujanju poseka v zasebnih gozdovih bo MKGP, v sodelovanju s stanovskimi organizacijami, organiziralo srečanje, da se poišče možnosti, da se bo možen posek realizira v okviru možnega. Tu bo potrebno proučiti možnosti spodbujanja, predvsem spodbujanja za skupno gospodarjenje v razdrobljeni lastniški strukturi naših gozdov. S tem bi dvignili ne le stopnjo poseka temveč tudi izvedbe gojitvenih in varstvenih del, izgradnje in vzdrževanja gozdnih prometnic, ki so ključnega pomena za načrtno in racionalno gospodarjenje z gozdom. S takim pristopom bi lastniki dosegali nižje cene za izvedbo del po enoti mere in na trgu dosegali višje cene za gozdno lesne sortimente, posledično bi bil donos z gozda večji, kar bi spodbudilo še nadaljnje sodelovanje. Tu so velike možnosti za zaslužek in zaposlitev lokalnega prebivalstva, ki je v okviru Programov razvoja podeželja pridobilo gozdarsko mehanizacijo in hkrati izpolnjuje pogoje za delo v tujem gozdu. Posledično bi bil priliv davkov v proračun Republike Slovenije večji ter zmanjšala bi se potreba socialnih transferjev za tiste do sedaj brezposelne, ki bi v gozdu našli zaposlitev.

b) Vnašanje nemira v gozd

V skoraj vseh LUO je bilo izpostavljeno vnašanje nemira v gozdni prostor, pa naj gre za nabiralništvo ali vožnjo z motornimi vozili. Zaradi navedenega so bili predlagani sledeči ukrepi:

- ustanovitev večjega števila mirnih con za divjad;
- vzpostavitev sistema za izdajanje dovolilnic za nabiranje gozdnih sadežev, prihodki od izdaje dovolilnic se nameni za namensko vzdrževanje gozdnih cest;
- na določenih območjih naj se zaprejo gozdne ceste in postavijo zapornice, na vstopnih točkah lokalna skupnost uredi plačljivo parkirišče, kjer se po možnosti nudi lokalnemu prebivalstvu, da na stojnicah ponudi svoje proizvode;
- država naj iz sredstev gozdnega sklada odkupi zasebne gozdove kjer ima divjad zimovališča,
- aktivnost v gozdu se omeji na čas eno uro pred sončnim vzhodom do eno uro po sončnem zahodu. Izjeme bi bile zgolj intervencije reševalnih služb in izvajanje lova za tiste vrste prosto živečih živali in v tisti področjih kjer je nočni lov dovoljen,
- povečati in okrepiti je potreben nadzor v gozdu, tako s strani Gozdarske inšpekcije, LI, ZGS in lokalnih skupnost, vsak v okviru svojih pristojnosti. Poseben problem predstavlja vožnja po naravnem okolju motornih koles, štirikolesnikov in motornih snežnih sani, ki ne le da vznemirjajo divjad temveč uničujejo tako gozdne prometnice kot gozdna rastišča. Z zakonodajo bi bilo treba urediti registracijo motornih koles (krosmotorjev), štirikolesnikov in motornih snežnih sani ter poostri kazni za kršitelje.

5.3. Kmetijstvo

Zaraščanja kmetijskih površin, ki je bilo intenzivno vse do pred nekaj let, je eden od razlogov za širjenje življenjskega prostora določenih vrst divjadi, predvsem jelenjadi in divjega prašiča. Ne le, da se je razširil življenjski prostor divjadi, divjad se v kritju rastja lahko približa kmetijskim površinam. To pomeni, da divjad lažje dostopa do kmetijskih površin, upravljalci lovišč pa težje izvajajo odstrel. V praksi prihaja, da se v določenih okoljih s kmetijskih površin intenzivno odstranjuje vsa zarast (npr. ponekod na Ljubljanskem barju, na Štajerskem, Prlekiji in Prekmurju), in se s tem uničujejo habitati (male poljske) divjadi in drugih prosto živečih vrst, medtem ko se v drugih okoljih, kjer je odstranjevanje zarasti nujno, le-to ne izvaja. S tem se gozdni rob širi do kmetijskih površin. Če bi se v takih primerih zarast med gozdnim robom in kmetijskimi površinami odstranjevala, bi na teh površinah nastali travniki ali pašniki ali vsaj tamponska cona med gozdom in kmetijskimi površinami. Navedeno bi imelo za posledico zmanjšanje škod od divjadi na kmetijskih površinah, saj divjad ne bi imela kritja do kmetijskih površin in upravljalci lovišč bi lažje izvedli odvzem. Enako velja tudi za problem osnovanja njivskih površin vse do gozdnega roba in posledično neoviran prehod divjadi v velike njivske komplekse in nezmožnost upravljalca lovišč, da izvaja odstrel, kar ima lahko za posledico velike škode od divjadi.

Na posvetih je bilo izpostavljen problematika paše divjadi na pašnikih in travnikih (popašenost), saj imajo kmetje težave, ker posledično ni dovolj trave za pašo njihovih živali in ne morejo izpolnjevati pogojev za KOPOP ukrepe. Prav tako lahko nastajajo težave, ko divji prašiči razrijejo travnike, uničijo travno rušo, kar ima za posledico izpad površin.

MKGP bo preučilo zgoraj navedene problematike in bo deležnikom predlagalo ustrezne ukrepe za izboljšanje stanja.

5.4. Okolje

Kot glavni okoljski problem na vseh posvetih je bila izpostavljena boljša ureditev problematike vnašanja nemira v naravno okolje (vožnja, rekreacija, nabiranje gozdnih sadežev). Navedeno povzroča, da so divjad in ostale prosto živeče živalske vrste spremenile svoje življenjske navade, poškodbe se pojavljajo v predelih kjer se prej niso, saj tam divjad najde mir. Udeleženci posvetov so na posvetih pogrešali naravovarstvenike in nasprotnike lova, da bi še ti lahko podali svoje mnenje. Večino udeležencev posvetov je izrazilo nestrinjanje z močnim (premočnim) vplivom nevladnih organizacij na odvzem velikih zveri. Menili so, da bi morali imeti večjo težo pri odločanju o odvzemu velikih zveri tisti, ki si delijo življenjski prostor z velikimi zvermi in z njimi sobivajo. Zaradi navedenega so bili mnenja, da naj odškodnine za nastalo škodo od velikih zveri, ki nastane zaradi zavlačevanja postopkov odvzema s strani določenih deležnikov, plača tisti, ki sproži postopek zavlačevanja ali prepovedi odvzema zveri.

Pri razdeljevanju kvot odvzema velikih zveri naj se več nameni tistim območjem kjer se pojavljajo škode. Predlog je, da se ca 10 % odvzema ne razdeli in ta kvota je namenjena za hiter in učinkovit odvzem, kadar problematičen osebek povzroča škodo, hkrati pa se s tem ne prekorači načrtovanega odvzema.

S področja okolja so podani sledeči zaključki in predlogi za nadaljnjo razpravo:

a) Rjavi medved

V LUO, kjer so medvedi, so bili podani predlogi, da se vse tiste medvede, ki povzročajo konflikte v okolju in škodo nemudoma odstreliti. Prav tako je bilo izpostavljeno, da je postopek za pridobitev odločbe za odstrel problematičnega medveda predolg in se v večini primerov zaključi, ko nima več učinka. Izpostavljena je bila posredna škoda, ki nastane živinorejcu ob napadu medveda na njegove živali, ko žival zaradi šoka, ki ga je povzročil napad medveda, izvrže mladiča in se nato nekaj časa ne more obrejiti.

Predlogi so bili, da se ponovno razmisli o smiselnosti in potrebi vzpostavitve mrhovišč.

b) Volk

Problematika volka je podobna problematiki rjavega medveda, so pa škode bolj lokalnega značaja kot pri medvedu. Tam kjer se pojavljajo škode po volku je zavarovanje domačih živali zelo težavno tudi z električno ograjo, saj jo volk ali podkoplje ali preskoči. Edini učinkovit ukrep je nočno zapiranje domačih živali v ustrezno varovane ograje ali objekte, kar pa zelo poveča stroške in je mnogokrat težko izvedljivo. Tudi pri volku je pobuda, da je potrebno odvzem planirati predvsem v okolju kjer se pojavljajo škode in kadar se škode ponavljajo na istem območju, da se reagira z odstrelom hitro. Tudi pri volku je problem dokazovanja škod, saj so zelo podobne tistim, ki jih povzročajo psi. Najuspešnejše je pri tem dokazovanje na podlagi DNK analize.

c) Ptice

Na območju Primorskega LUO ptice povzročajo več škod na kmetijskih površinah kot divji prašiči v istem LUO. Prav tako je bila izpostavljena problematika škod, ki jih povzroči krokar na drobnici. Problem je, da so škode težko dokazljive. V Novomeškem LUO, Pomurskem LUO in Posavskem LUO je bila izpostavljena tudi problematika škod od labodov in bobrov.

d) Šakal

Mnenje večine udeležencev posvetov je bilo, da je treba pričeti s šakalom aktivno upravljati (odvzem) in da se ne čaka dvoletnega obdobja, ko se naj bi ugotavljalo stanje in vloga šakala v ekosistemi. Šakal je bil konec leta 2014 z Uredbo o spremembah in dopolnitvah Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob (Uradni list RS, št. 81/14) uvrščen med divjad, kar pomeni, da se bo začelo z njim aktivno upravljati v skladu z letnimi lovsko upravljavskimi načrti (izvajanje monitoringa, ocena stanja populacije, določeni bodo cilji, ukrepi in usmeritve upravljanja z vrsto).

Ker se v skladu s tretjim odstavkom 81. člena Zakona o ohranjanju narave živali vrst, ki so zavarovane na podlagi tega zakona, ne lovijo ne glede na uvrstitev vrst med lovne v skladu z zakonom, je MKGP podal pobudo na MOP, da se šakal (*Canis aureus* L.) izloči iz poglavja A priloge 1 Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah.

MOP je predlaga MKGP, da pred izločitvijo vrste, iz Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah, opravi monitoring šakala, kjer bi se ugotovila številčnost in prostorska razporeditev vrste ter podale ocene populacijskih trendov in potencialno širjenje areala. Ko bodo znani podatki o številčnosti, prostorski razporeditvi vrste in bodo podane ocene populacijskih trendov ter potencialno širjenje areala, potem se bo šakal izločil iz Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah, kar bo pomenilo, da se bo lahko z njim lahko aktivno upravljalo (načrtovan odvzem). Monitoring se je pričel letos in se bo predvidoma izvajal dve leti.

5.5. Ozaveščanje ter ciljno izobraževanje vseh deležnikov

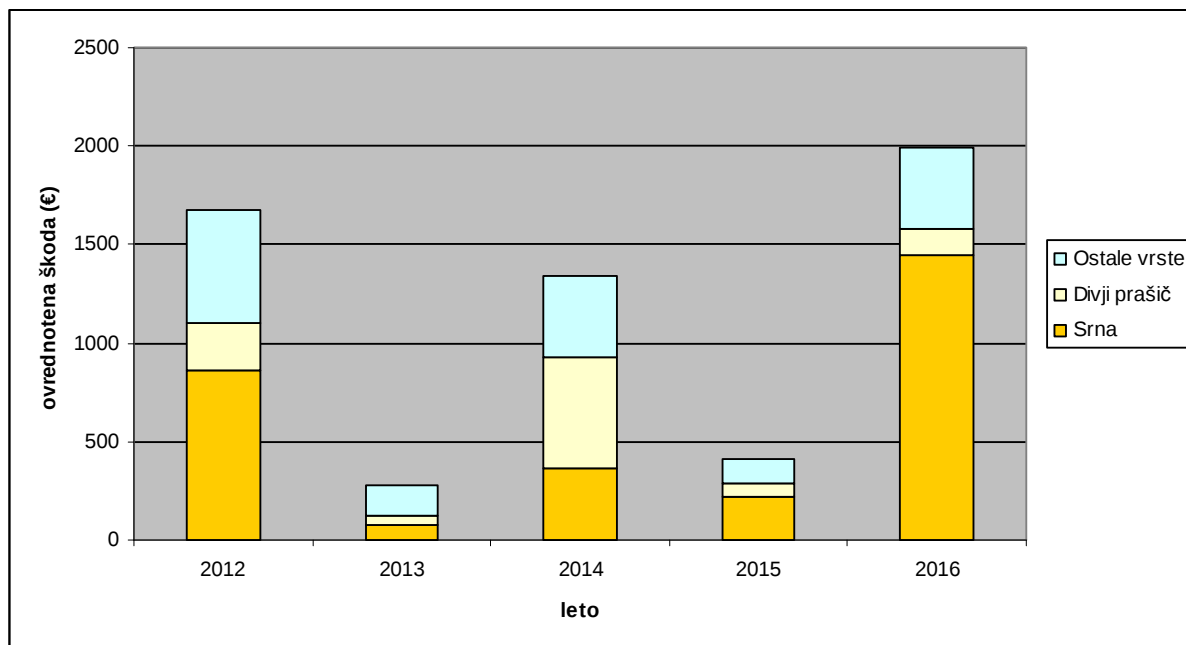
Ključnega pomena za sobivanje je ozaveščanje in informiranje vseh deležnikov o pomenu in vlogi divjadi v enotnem gozdnem ekosistemu, o postopkih in metodah načrtovanja odvzema divjadi, o pravicah in dolžnostih posameznih deležnikov, o možnostih in načinih za preprečevanja poškodb in o postopkih in načinih za uveljavljanje škod. To je kompleksen in dolgotrajen proces, ki ga morajo skrbno voditi vse stanovske organizacije deležnikov. V tem procesu morata glavno vlogo povezovalcev nositi MKGP in MOP. Dobro bi bilo, da se v letu 2017 izdela akcijski načrt ozaveščanja na omenjeno temo.

Pri izobraževanju je mišljeno predvsem izobraževanje vseh, ki načrtujejo gospodarjenje z gozdovi in divjadjo ter tudi izobraževanje ocenjevalcev škod. Pokazala se je velika potreba po dobrih in verodostojnih bazah podatkov, po znanstveno raziskovalnem delu, predvsem tistem, ki ima odraz v vsakdanjem življenju in lahko doprinese k boljšemu enovitemu, vseobsegajočemu načrtovanju upravljanja z divjadjo in gozdom ter posledično na zmanjšanje škod in boljšemu sobivanju ljudi in divjadi. Tu je poudarek predvsem na domačem znanju in raziskavah, ker nekritičen prenos tujih izkušenj in dognanj lahko v našem okolju povzroči hude in dolgotrajne posledice, tako na gozdu kot na divjadi ali pa na kmetijski krajini.

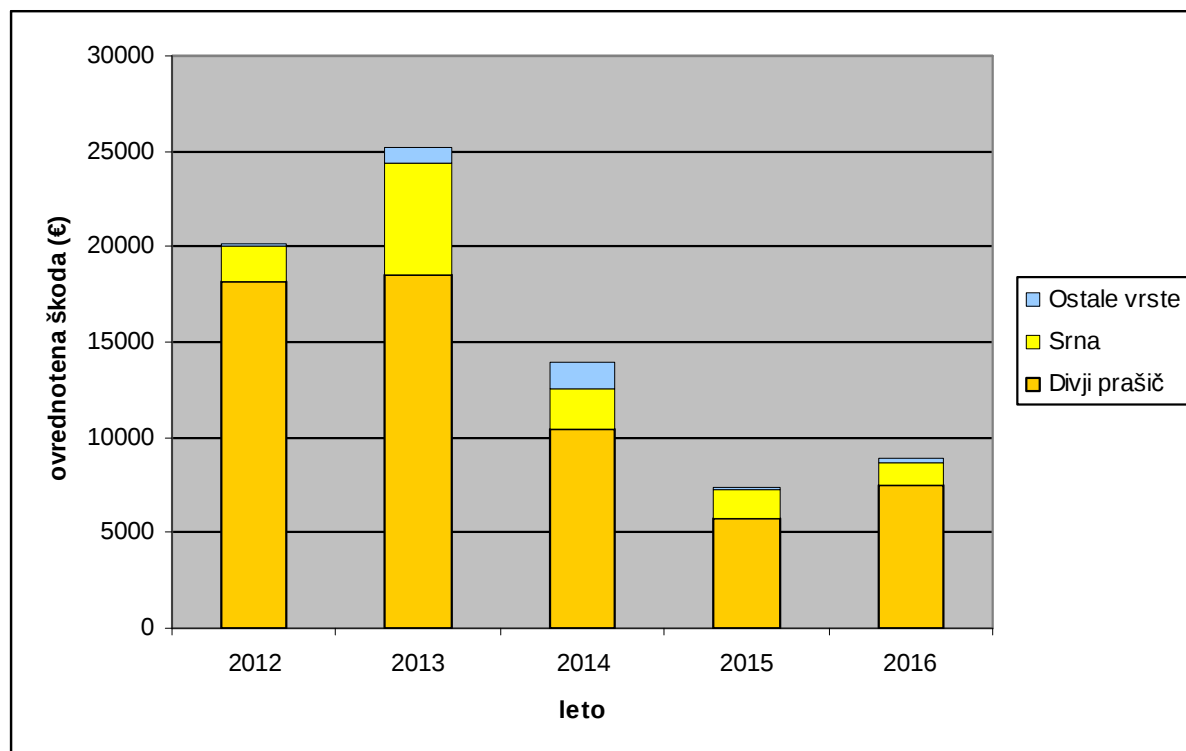
6. PRILOGE

Priloga 1: Podatkih o škodah od divjadi po LUO v petletnem obdobju:

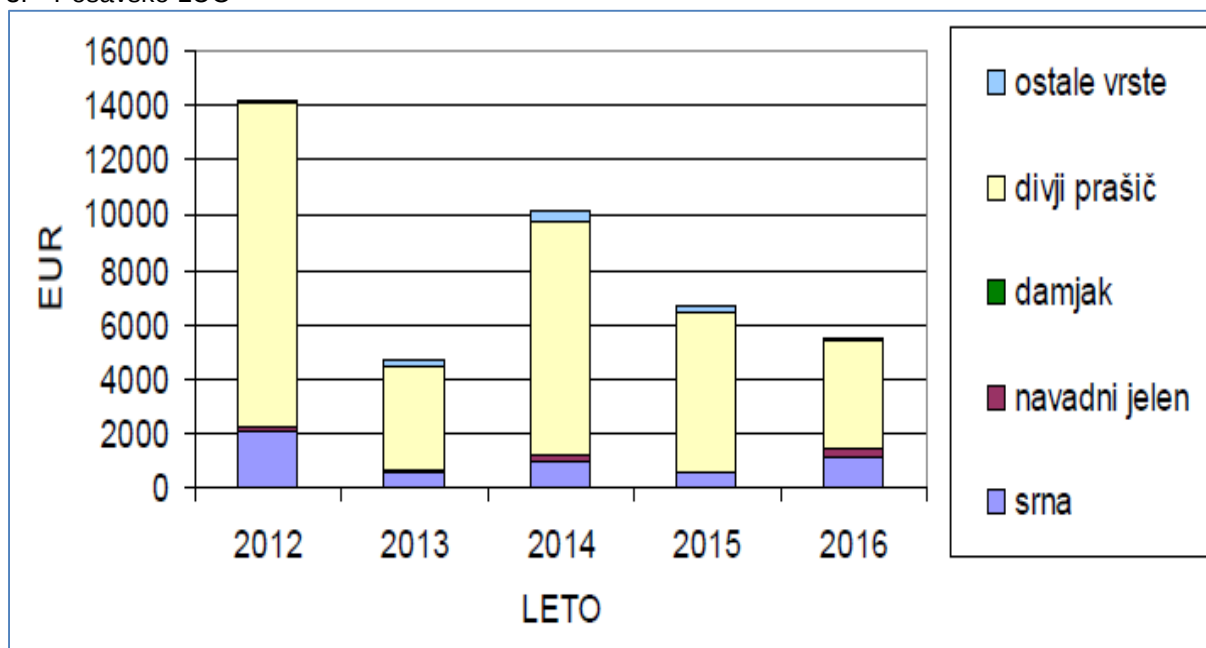
1. Slovensko goriško LUO

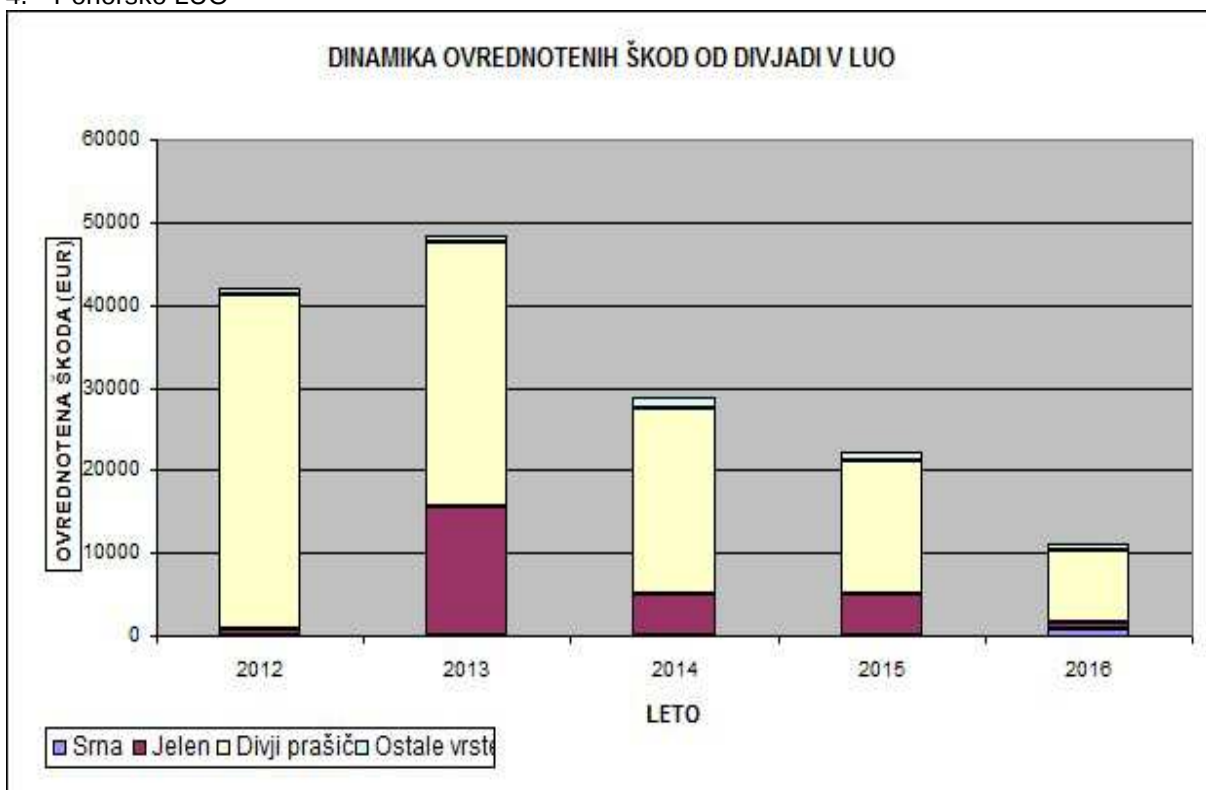
2. Ptujsko-Ormoško LUO

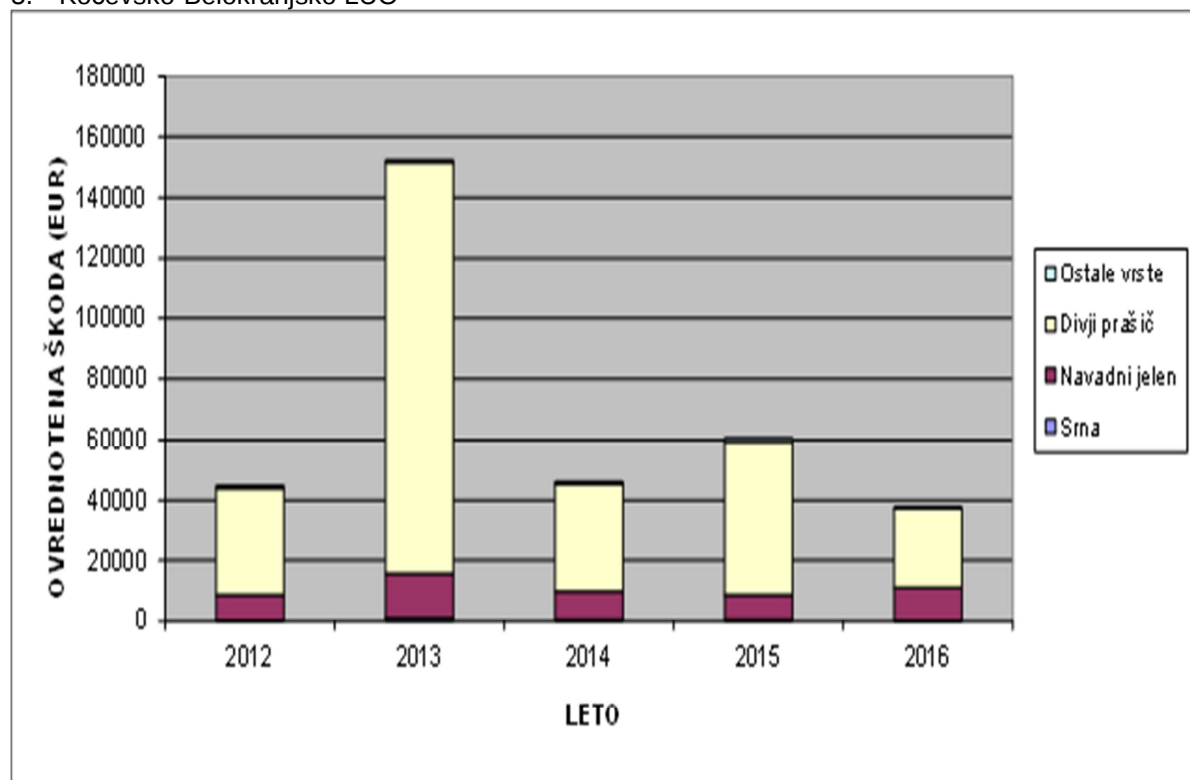
3. Posavsko LUO

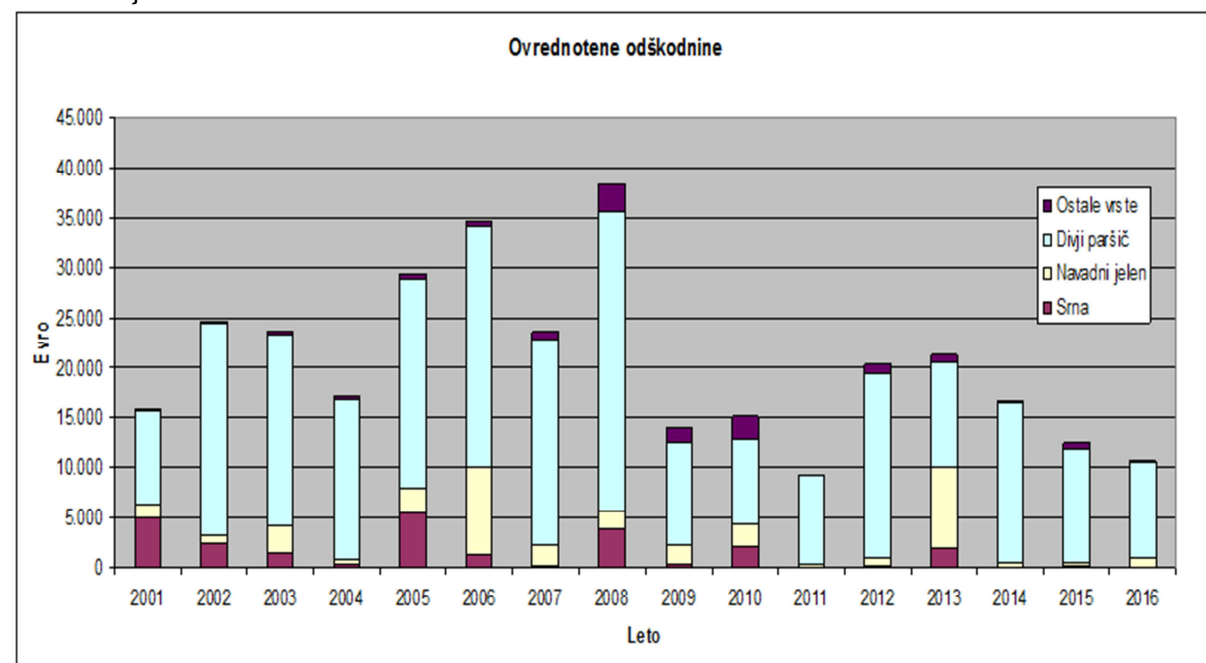
4. Pohorsko LUO

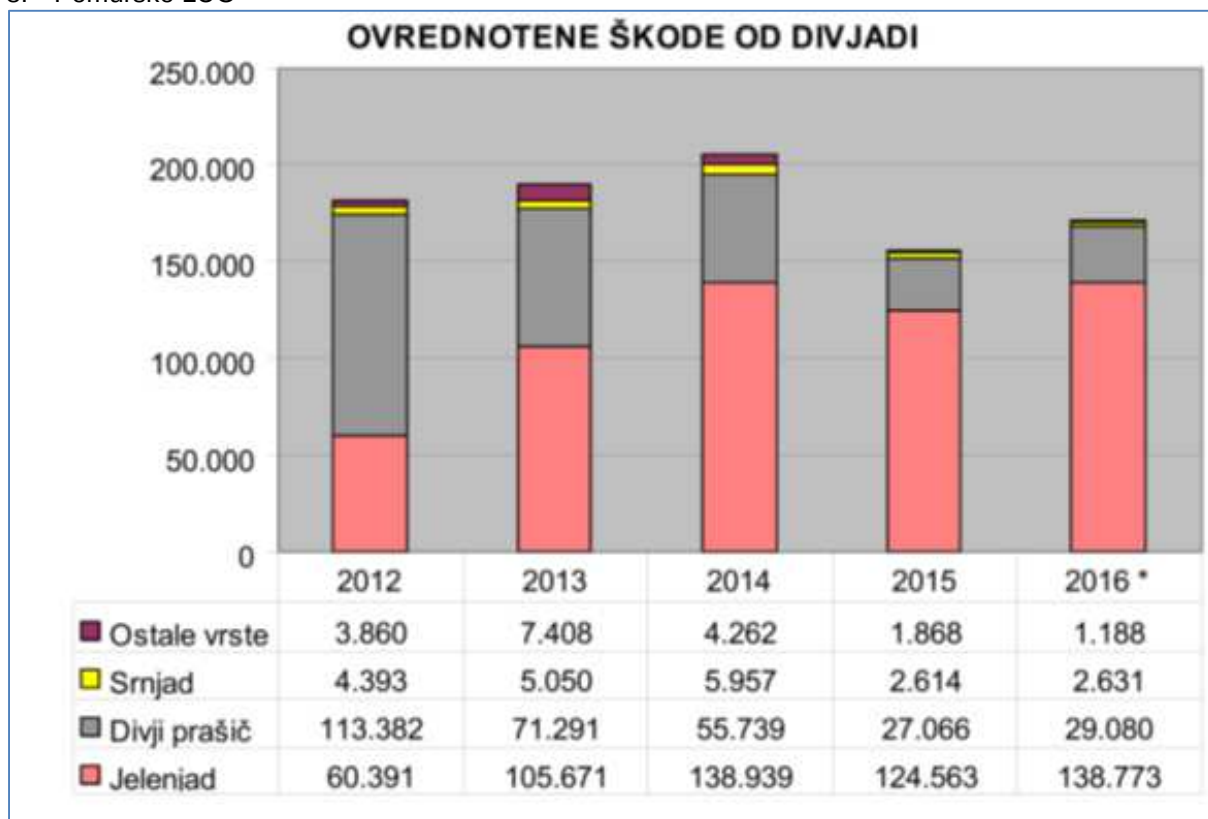
5. Kočevsko-Belokranjsko LUO

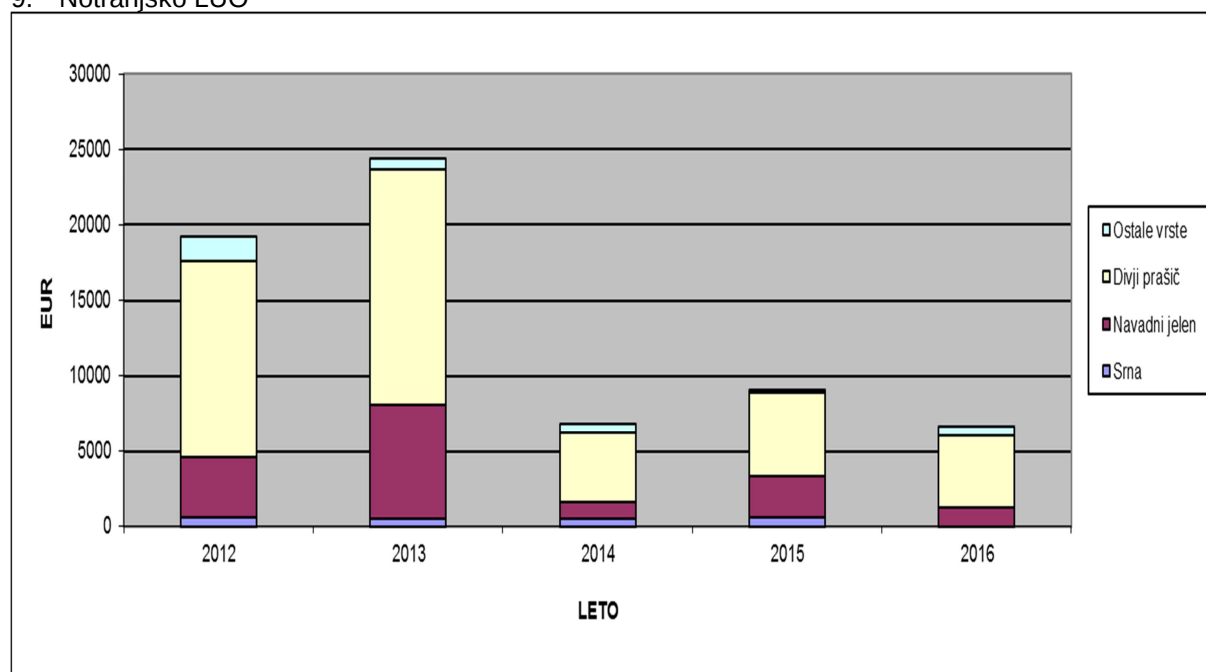
6. Gorenjsko LUO

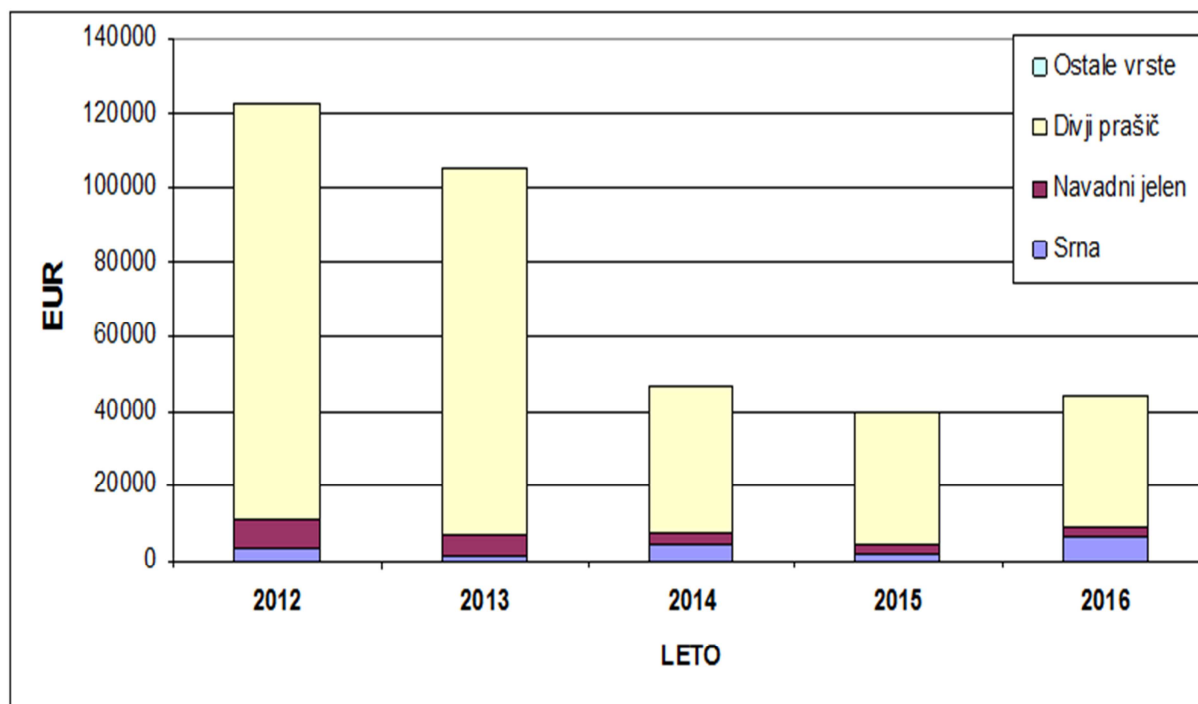
8. Pomursko LUO

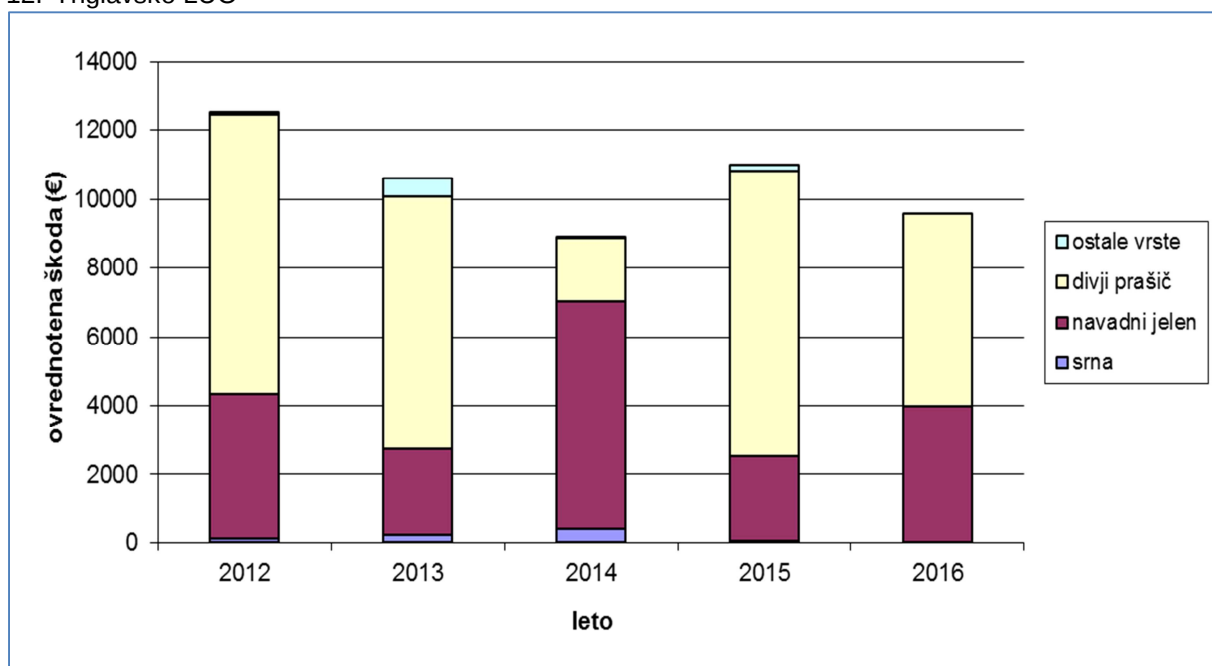
9. Notranjsko LUO

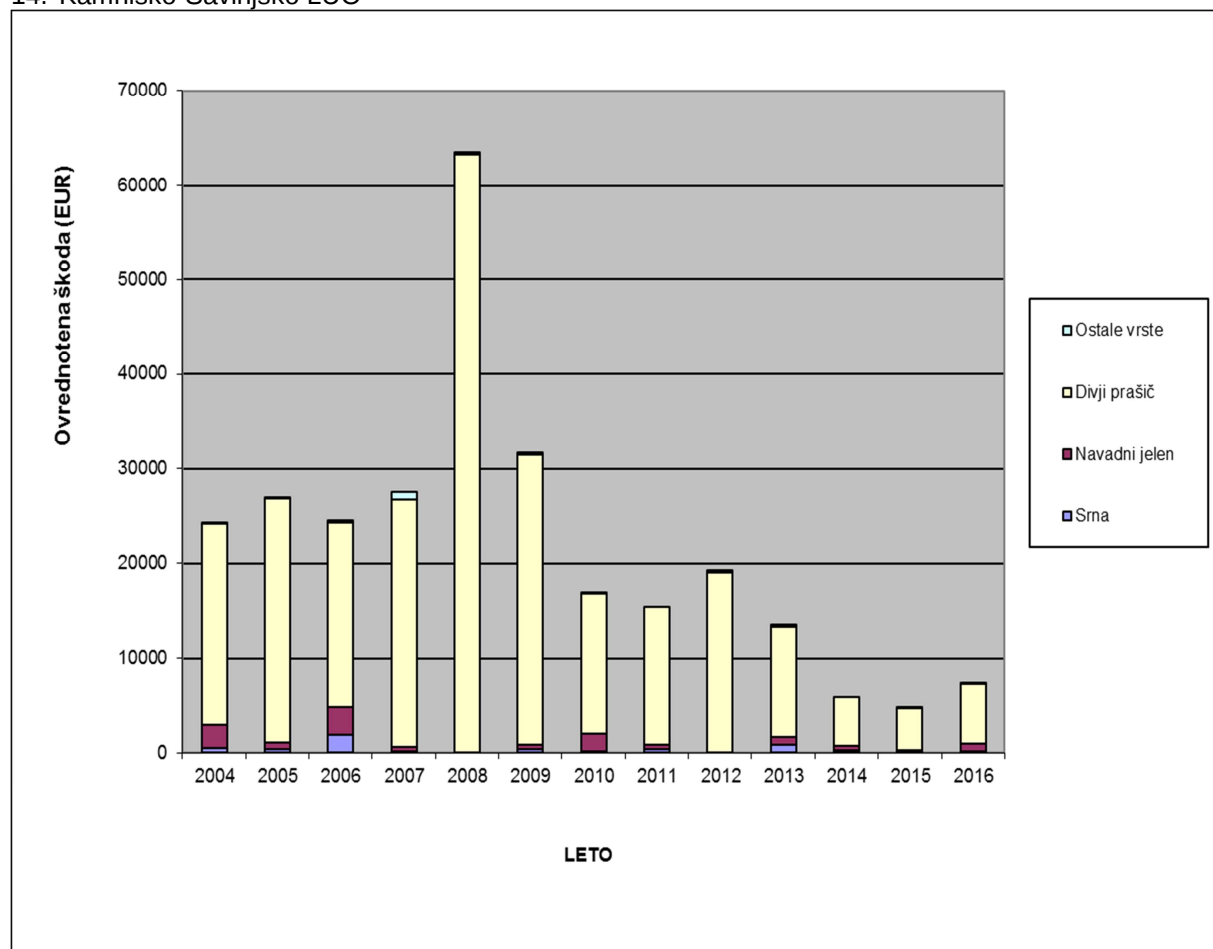
11. Primorsko LUO

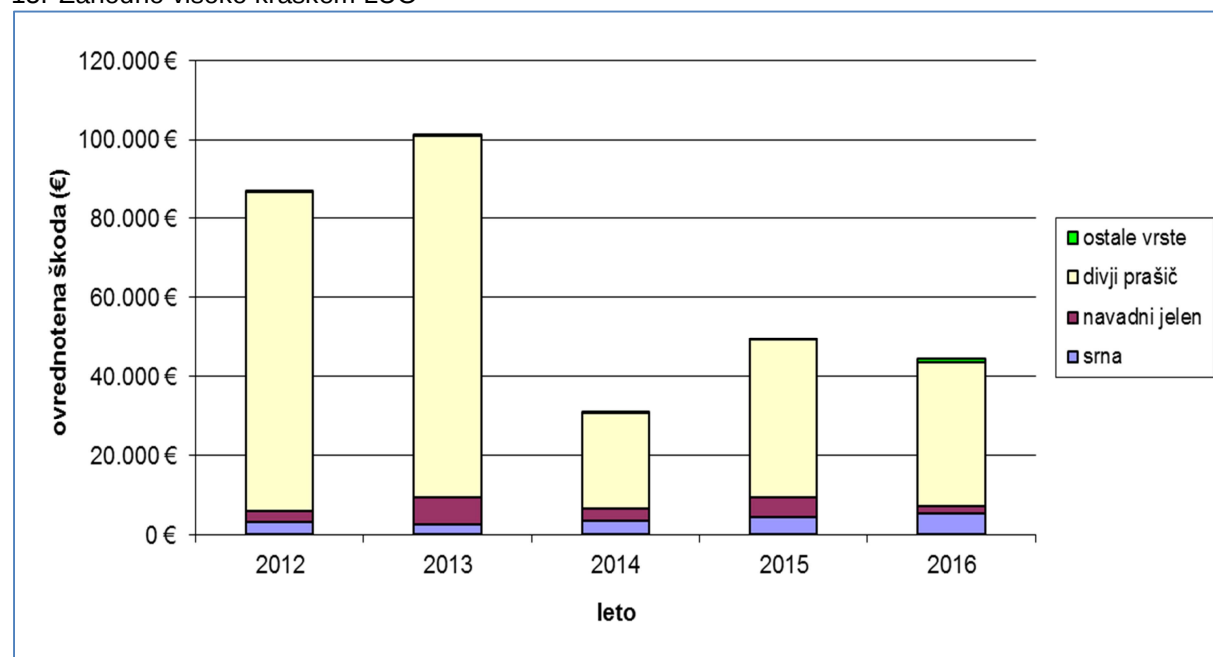
12. Triglavsko LUO

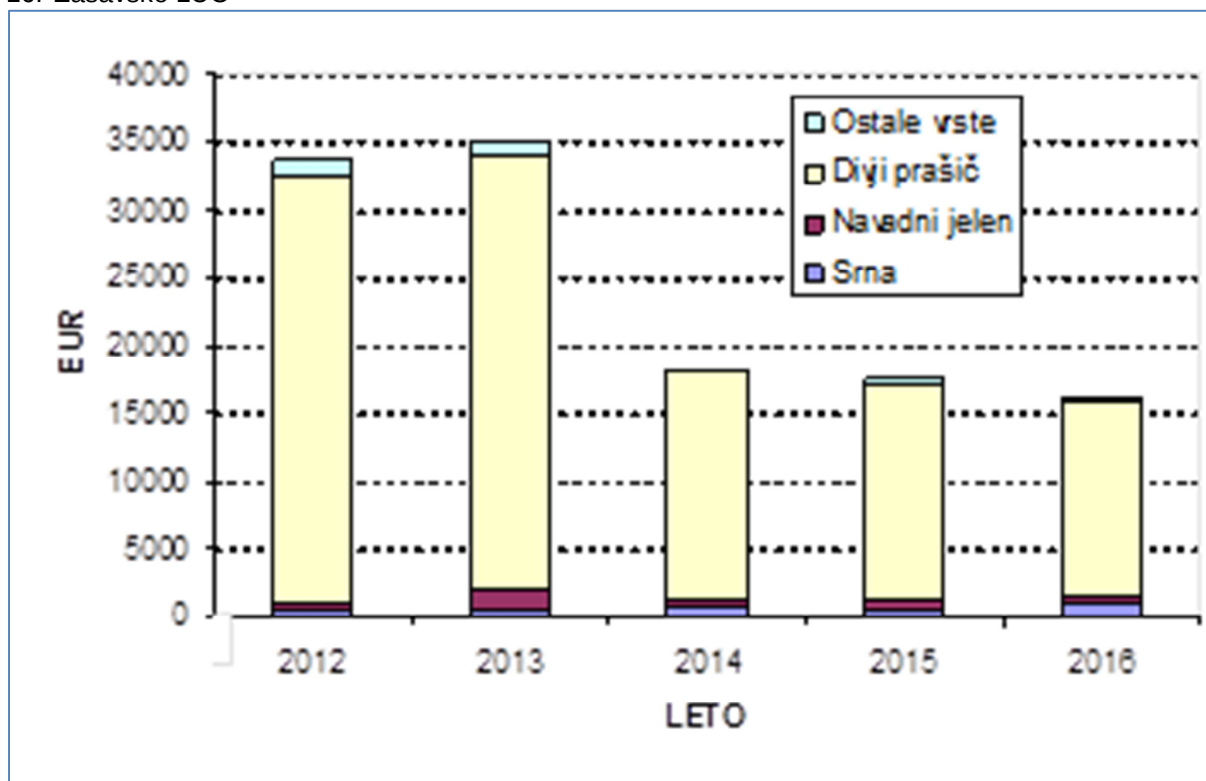
14. Kamniško-Savinjsko LUO

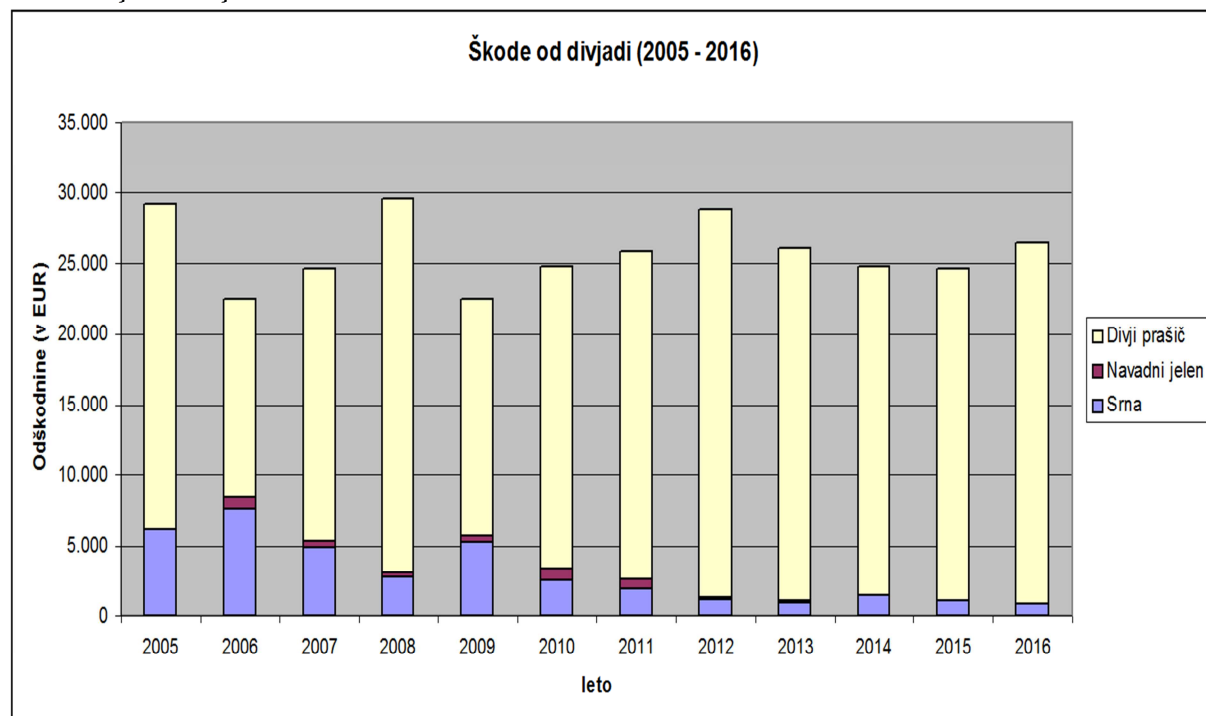
15. Zahodno visoko kraškem LUO

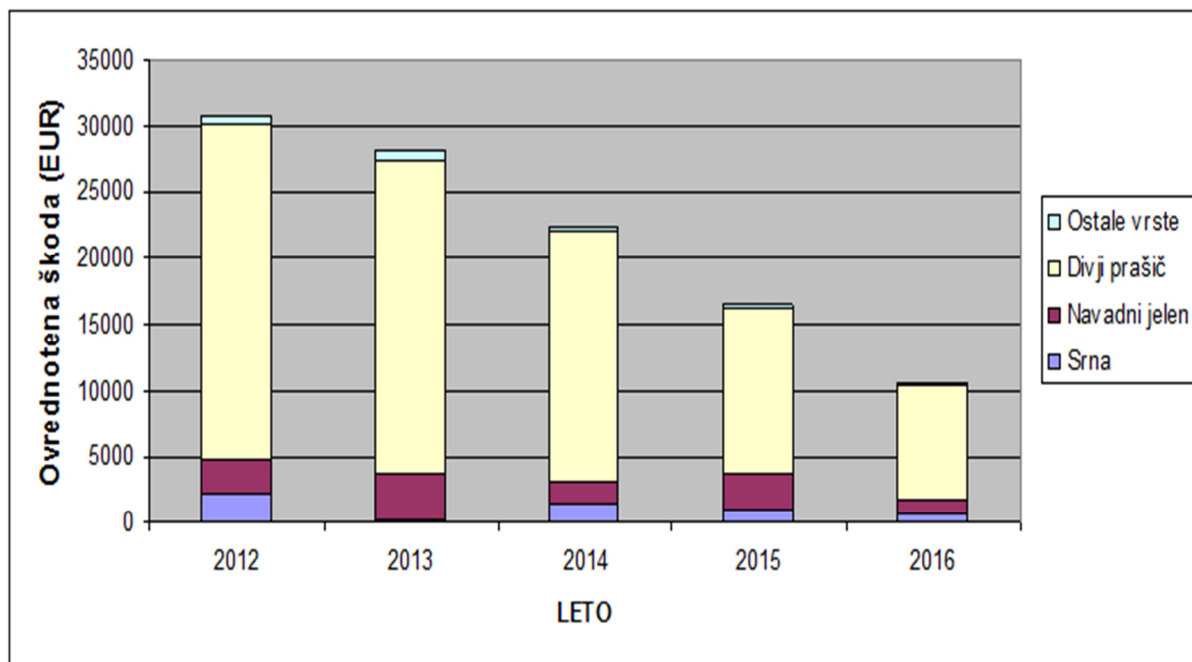
16. Zasavsko LUO

17. Savinjsko-Kozjansko LUO

19. Novomeško LUO

Priloga 2: Vzorec ankete

Anketa

o javnem posvetu na temo »Sobivanje ljudi in divjadi«
Osnovni namen ankete je pridobiti informacije o zadovoljstvu s posvetom.

Odgovore prosimo obkrožite ali dopišite.

1. Spol

a) ženski b) moški

2. Starost

a) do vključno 19 let b) 20-29 let c) 30-39 let d) 40-49 let e) 50-59 let
f) nad 60 let

3. Izobrazba

- osnovna šola
- poklicna šola
- srednja šola, gimnazija
- višja šola
- univerzitetna
- magisterij ali doktorat znanosti
- drugo: _____

4. Status, kot deležnik katere organizacije ste se udeležili posveta?

organizacija	označi	organizacija	označi
lastnik kmetijskega zemljišča ali gozda		zaposlen v gozdarstvu ali kmetijstvu	
zakupnik kmetijskega zemljišča ali gozda		lokalna skupnost	
uporabnik kmetijskega zemljišča ali gozda		član sveta OE Zavoda za gozdove Slovenije	
predstavnik lovske organizacije (LD, LPN, LZS)		član nevladne organizacije	
predstavnik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije		predstavnik državnega organa	
javni zavod		drugo:	

5. Ali ste imeli osebno izkušnjo z ocenjevanjem škode po divjadi? (da - lahko več odgovorov)

- Da
- Ne

(če je odgovor **da**, obkroži spodaj)

- postopek ocenjevanja je primeren
- postopek ocenjevanja je neprimeren
- odnos nasprotne stranke je bil primeren
- pri ocenjevanju sem naletel na neprimeren odnos nasprotne stranke
- višina ocenjene škode je primerna
- ocena ocenjene škode je neprimerna

6. Ali so bili deležniki posveta ustrezno izbrani?

- Da
- Ne

(če je odgovor **ne**, obkroži spodaj)

- premalo deležnikov
- preveč deležnikov
- drugo _____

7. Ali so bile vsebine posveta primerno izbrane?

- Da
- Ne

(če je odgovor **ne**, obkroži spodaj)

- vsebine niso ustrezno izbrane
- bilo je preveč vsebin
- bilo je premalo vsebin
- drugo _____

8. Ali so bile vsebine posveta predstavljene jasno in razumljivo? (ne - lahko več odgovorov)

- Da
- Ne

(če je odgovor **ne**, obkroži spodaj)

- predavatelji vsebine niso ustrezno predstavili
- vsebine so bile predstavljene premalo podrobno
- vsebine so bile predstavljene preveč podrobno
- uporabljenih je bilo preveč strokovnih izrazov
- drugo _____

9. Kaj ste na posvetu pogrešali? (lahko več odgovorov)

- ničesar nisem pogrešal
- več lastnega sodelovanja
- več premorov med predavanji
- strokovnejše predavanja
- manjkal terenski ogled
- drugo _____

10. Kako bi s skupno oceno ocenili izveden javni posvet?

1	2	3	4	5
(najslabše)				(najboljše)

Vaš komentar: _____

Hvala za sodelovanje!

Datum: _____

Priloga 3: Ankete po LUO s komentarji nekaterih izpolnjevalcev ankete na zastavljena vprašanja